
Vergaderjaar 2017–2018

29 628

Politie

Nr. 786

VERSLAG VAN EEN RONDETAfelGESPREK

Vastgesteld 28 juni 2018

De vaste commissie voor Justitie en Veiligheid heeft op 17 mei 2018 gesprekken gevoerd over **Evaluatie Politiewet 2012**.

Van deze gesprekken brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de commissie,
Van Meenen

De griffier van de commissie,
Hessing-Puts

Voorzitter: Futselaar
Griffier: Verstraten

Aanwezig zijn acht leden der Kamer, te weten: Den Boer, Buitenweg, Van Dam, Van der Graaf, Helder, Kuiken, Van Raak en Arno Rutte,

alsmede de heer Fijnaut, mevrouw Janssen en de heer Kuijken.

Aanvang 14.02 uur.

De voorzitter:

Dames en heren, welkom bij het rondetafelgesprek Evaluatie Politiewet 2012, met het verzoek of het iets stiller mag zijn op de publieke tribune en onder de leden. Ik kondig maar vast aan dat we onderbroken gaan worden door een stemming, die rond 14.20 uur wordt verwacht. Dat zal hopelijk geen lange stemming zijn, dus ik ga ervan uit dat we erheen kunnen stromen en ook vrij snel weer terug kunnen stromen en door kunnen gaan.

Er zijn vandaag twee blokken. Het eerste blok betreft de bespreking van de commissie-Kuijken. Daarvoor is vandaag, vrij toepasselijk, de voorzitter aanwezig, de heer Kuijken. Ik geef hem graag eerst het woord. Daarna zal ik de leden vragen om eventuele vragen te formuleren. Zo komen we hopelijk tot een vruchtbare afronding.

Blok 1: De commissie-Kuijken

Gesprek met:

- Drs. W.J. Kuijken, voorzitter van de commissie Evaluatie Politiewet 2012

De heer Kuijken:

Dank u vriendelijk. Het is te veel eer om de commissie naar mij te noemen: het is de commissie Evaluatie Politiewet 2012, die de eerste twee jaar onder voorzitterschap heeft gestaan van de heer Rinnooy Kan. Na de evaluatie van het onderdeel Oost werd hij benoemd in de Eerste Kamer en is hij teruggetreden. Ik heb hem vanuit de commissie opgevolgd als voorzitter. Ik zou het dus willen houden bij «de commissie Evaluatie Politiewet 2012».

Wij hebben een naar ons idee grondige evaluatie gedaan van een wet die een enorme voorgeschiedenis kent – daar weet u inmiddels net zo veel van als wij – en die gebaseerd is op een aantal politieke keuzes die zijn gemaakt in het wetgevingstraject. We hebben ons dus gericht op de wet. Die hebben we geëvalueerd zoals die er ligt, in opdracht van de Minister van – inmiddels – J en V, die ons dus een opdracht heeft gegeven. Hij heeft de commissie samengesteld. Vanuit dat perspectief zijn wij begonnen. We hebben als eerste de beleidslogica opgezet, dus niet de beleidstheorie maar de beleidslogica, zeg maar het geheel aan middelen, doelredeneringen, vooronderstellingen en aannames die leidden tot de wet en de doelen van de wet. Dat is de basis geweest voor ons evaluatie-onderzoek.

We hebben twee richtingen bewandeld. We hebben een aantal onderwerpen die uit die beleidslogica voortkomen, in deelonderzoeken grotendeels wetenschappelijk – in ieder geval onafhankelijk – laten onderzoeken door teams die op die deelstudies materiaal verzameld hebben over de rechtspersoon, de sui generis, die gevormd is, over de bedrijfsvoering, over de prestaties en over de governance. Daar is nog een vijfde deelstudie aan toegevoegd, die zeer interessant is om te lezen: het deelonderzoek van professor Terpstra. Dat geeft een historisch perspectief en heeft alle spanningen die in het bestel door de jaren heen

zijn gesignaleerd en op een bepaalde manier zijn opgelost of vormgegeven in een wet, keurig en heel inzichtelijk op een rij gezet. Het tweede spoor is dat wijzelf alle eenheden van de politie ten minste twee keer bezocht hebben. We hebben werkbezoeken afgelegd met veel mensen en hebben ook teams van de politie gesproken over hun ervaringen met de nieuwe wet. Levert deze wet voor jullie in het werk dat je doet, zowel op bestuurlijk niveau als op operationeel niveau, op wat beoogd is?

Die beide sporen hebben in de vier jaar dat wij hieraan hebben gewerkt, geleid tot een vorm van synthese. Er kwam toch ook wel een gezamenlijke hoofdlijn uit, een rode draad, die vervolgens heeft geleid tot de conclusies en de aanbevelingen die we hebben gedaan. Van de deelrapporten hebben we een summary gemaakt in deel 2 van onze rapportage, namelijk de bevindingen. Daarbovenop hebben we de conclusies en de aanbevelingen neergelegd van ons werk. Het werk is in volledige onafhankelijkheid tot stand gekomen. We hebben ons laten begeleiden door een klankbordgroep, waarin veel van de stakeholders en betrokkenen van de politie zaten, om ook met hen te spiegelen of de bevindingen waar wij toe kwamen, herkend werden. Dat heeft ons enorm geholpen. We hebben dat dus uiteindelijk afgerond en aan de bewindspersoon van J en V, de huidige Minister, overhandigd. Alle bevindingen zijn een-op-een terug te vinden in de deelrapporten. De conclusies en aanbevelingen zijn van onze hand, als commissie, en zijn daarop gebaseerd.

Dat is het werk dat voorligt en waarover, naar ik aanneem, de Minister en het kabinet op een enig moment een standpunt zullen innemen. Het ligt er al een tijdje. Er wordt ook veel over gesproken. Ook heb ik veel toelichtingen in het veld mogen geven, bij de politie, bij het OM, bij de regioburgemeesters en op de academie. Ik hoop dat het bijdraagt aan de verdere ontwikkeling van de nationale politie, want dat is ook de kern van ons rapport. De basis die nu gelegd is, is op zichzelf adequaat om door te ontwikkelen en om het politieapparaat te verbeteren. Wij stellen dus geen ander bestel voor. Wij denken dat je veel van de vraagstukken die leven als het gaat om de inrichting van de politie, binnen het huidige bestel zou kunnen oplossen.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Kuijken. Dan is het woord nu aan de leden. We hebben de tijd, maar ik zou toch willen vragen om per lid maximaal twee vragen te stellen, ook voor de ordening. Ik begin aan mijn rechterhand, met mevrouw Den Boer van D66.

Mevrouw Den Boer (D66):

Dank u wel, voorzitter. Dank u wel voor uw uitgebreide toelichting. Ik heb een vraag over een gevolg van de centralisatie van de politieorganisatie, namelijk dat het systeem van checks-and-balances en verantwoording daarmee ook gewijzigd is. Het gaat hier om een hele grote overheidsorganisatie, misschien wel de grootste overheidsorganisatie in Nederland, waarin 5 miljard per jaar omgaat. Die centralisatie betekent natuurlijk dat er een hele smalle nexus is ontstaan tussen de Minister en de korpschef. Als ik uw rapportages en aanbevelingen heel kort samenvat, zegt u dat het korps en daarmee ook de korpschef meer ruimte zouden moeten krijgen. Ik wil u vragen hoe de korpsen en de korpschefs onder toezicht zouden moeten worden geplaatst. Er is nu natuurlijk al een stelsel van toezicht, zou je kunnen zeggen, maar u spreekt bijvoorbeeld ook over een robuust auditcomité. Ik hoor graag van u hoe u ervoor kunt zorgen dat er zo veel mogelijk extern onafhankelijk toezicht op de politie kan worden uitgeoefend, en dan zodanig dat het ook toekomstbestendig is.

We zien ook dat de review board is meegegaan in dat nieuwe auditcomité. Ik hoor graag van u wat uw toekomstvisie is ten aanzien van dat toezicht.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Van Raak van de SP.

De heer Van Raak (SP):

Ja. De SP heeft zelf ook onderzoek gedaan onder agenten, 1.600 agenten. De uitslagen waren toch wel schokkend te noemen. Agenten zeggen dat dankzij de nationale politie hun werk moeilijker is geworden. Ik heb twee vragen over het wetgevingsproces. In de wetgeving, die ik zelf ook heb mogen doen, is Kamerbreed heel veel aandacht gevraagd voor regionale inbedding. De nationale politie mocht niet ten koste gaan van het lokale politiewerk. Daar zijn ook afspraken over gemaakt: moties, amendementen, harde afspraken. De ervaring is dat die niet of onvoldoende zijn nagekomen. Hoe verklaart u dat? Ziet u ook een verband met het opkomen van allerlei boas en andere lokale constructies? Want lokaal is er heel veel vraag naar politieachtige veiligheidsactiviteiten, die nu op commerciële, semi-commerciële of allerhande andere manieren wordt ingevuld.

De tweede vraag luidt als volgt. Ons is destijds altijd beloofd dat de structuurverandering aanzet zou moeten zijn tot een cultuurverandering. Ik merk dat agenten die cultuurverandering niet hebben gezien, in ieder geval niet ten goede. Wat is uw opvatting daarover? Zijn we erin geslaagd om via die structuurverandering een cultuurverandering te bewerkstelligen? Of zijn we in een nieuw systeem toch veelal met dezelfde personen of dezelfde soort personen blijven zitten, en ook met dezelfde vorm van management en leidinggeven?

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Van Raak. Dan is het woord aan mevrouw Buitenweg van GroenLinks.

Mevrouw Buitenweg (GroenLinks):

Dank u wel, voorzitter. Dank u wel voor uw uitgebreide rapport. Het is een rapport dat gaat over de periode voor 1 januari 2017. Mijn eerste vraag is dus in hoeverre u ziet dat de bevindingen nu, anderhalf jaar later, nog steeds van toepassing zijn. Of ziet u daar misschien veranderingen in? Ik sluit me aan bij de vragen van collega's, bijvoorbeeld die van collega Van Raak of de uitvoerders, de politiemensen zelf, er nu eigenlijk beter van zijn geworden. Het gaat natuurlijk heel erg over het bedrijfsmatige niveau. Hoe zit het voor de politiemensen? Hebben zij meer ruimte gekregen om problemen aan te pakken?

Wat het toezicht betreft, stelt u dat de korpschef eigenlijk wat meer ruimte moet hebben. Wat betekent dat nou? We hebben zowel lokale als nationale prioriteiten. Wie maakt dan die keuze? Is dat deels niet essentieel een politieke keuze? Hoeveel ruimte ziet u daar voor de korpschef? Hoe zorgt u dat ook allerlei maatschappelijke zorgen die leven, voldoende weerklinken in het externe onafhankelijke toezicht?

De voorzitter:

Dank u wel, mevrouw Buitenweg. Dan de heer Arno Rutte van de VVD.

De heer Arno Rutte (VVD):

Voorzitter, dank u wel. Zeer veel dank aan de heer Kuijken, niet alleen omdat hij hier is maar ook omdat hij met zijn commissie dit enorme monnikenwerk heeft gedaan in een periode waarin de nationale politie nog volop in ontwikkeling was. Dat omschreef hij zelf zo en ik hoorde het mijn collega Buitenweg ook zeggen. Dat evalueert lastig; ik kan me dus heel goed voorstellen dat een van de aanbevelingen is om het over vijf jaar nog een keer te doen, op het moment dat het bestuurlijke spel wat meer tot rust is gekomen.

Dat neemt niet weg dat het natuurlijk wel van belang is om ook nu al te kijken naar de bevindingen. Daarin herken ik een aantal dingen, waaraan ook collega's al refereerden, bijvoorbeeld de enorme spanning die er is tussen aan de ene kant een nationale politie hebben en aan de andere kant heel erg lokaal aanwezig willen zijn en de juiste beslissingen nemen. Ik zie dat er wel geconcludeerd wordt dat daar spanning op zit, maar ik zie in de aanbevelingen niet heel erg terug wat daaraan gedaan moet worden, behalve dat ik lees dat centraal en decentraal met elkaar in evenwicht moeten worden gebracht met nieuwe beleids- en beheerkaders. Dat klinkt voor mij heel ambtelijk. Kunt u daar misschien iets concreter in worden, zodat ik ook snap in welke richting je dan zou moeten denken?

Het tweede punt dat ik terugzie in de conclusies is dat het nieuwe stelsel, ondanks de nationale politie, niet heeft geleid tot een vermindering van de bestuurlijke drukte. Ik geloof dat de heer Fijnaut, die in de volgende ronde aan het woord komt, daar ook het een en ander van vindt. Ik lees in de aanbevelingen niet heel erg terug wat we zouden kunnen doen om die bestuurlijke drukte terug te brengen, zonder afbreuk te doen aan de nationale politie en misschien daarmee wel extra slagkracht te geven aan de nationale politie. Heeft de heer Kuijken daar wellicht ideeën over?

De voorzitter:

Dank u wel. Dan is het woord aan mevrouw Van der Graaf van de ChristenUnie.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Dank u wel. Ook vanuit de ChristenUnie veel dank voor het opstellen van het rapport. Het was zeer informatief. Ook wij hebben gesproken met mensen in het veld en gevraagd naar hun ervaringen. Dat brengt mij op een aanvullende vraag over de positie van de burgemeesters, en dan met name de burgemeesters van de kleinere gemeenten, die ook hun verantwoordelijkheid hebben op het gebied van de openbare orde en veiligheid. De positie van burgemeesters in kleinere gemeenten is er niet echt op verbeterd. Dat concludeert u zelf ook in het rapport. Mijn vraag is toch wel wat we daar nou nog aan kunnen doen. Ik zag dat niet direct terug in de aanbevelingen, maar wat kunnen we doen voor deze groep burgemeesters? Ik krijg vanuit burgemeesters terug dat ze bijvoorbeeld toch niet altijd geïnformeerd worden, wat wel erg belangrijk is om hun rol te kunnen vervullen. Dat geldt ook voor uitdagingen op het gebied van ondermijning, waarover we ons grote zorgen maken en waarover we hier vaak spreken.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan mevrouw Kuiken van de PvdA.

Mevrouw **Kuiken** (PvdA):

Voorzitter, dank. Het is altijd goed om een naamgenoot tegen te komen, want ze zijn er niet zo heel veel. Ik zeg altijd: «Kuijken» is de chique variant van de afsplitsingen! Sorry, voorzitter, vergeef mij deze vrolijke kwinkslag. Het is ook een uiting van dank voor het vele werk dat is verzet, niet alleen door hem maar door velen naast hem.

Eerst even een algemene notie. Ik was zelf nogal droevig na ommekomst van het rapport, want er zijn toch heel veel jaren verstreken en er is veel geld omgegaan om de omvorming van de nationale politie mogelijk te maken. Als je sip constateert dat we niet heel veel zijn opgeschoten, noch in veiligheid noch in het gevoel van geconstateerde werkdruk noch in verminderde bestuurlijke drukte, kun je jezelf afvragen: waarvoor hebben we het allemaal gedaan?

Gelijktijdig is er geen weg meer terug. Die naïviteit heb ik niet, maar je moet wel een weg naar voren hebben. Dat vraagt met name om het volgende. Nu komen mijn twee vragen, voorzitter. Hoe zorg je er nu voor dat we de eerste prioriteit, de lokale verankering die toch nog steeds wordt gemist – dit was ook de grootste zorg bij de omvorming van de nationale politie – daadwerkelijk handen en voeten gaan geven? Twee: wat is er nodig voor die bestuurlijke drukte en bureaucratische drukte die worden gevoeld? Wat zijn volgens u de een, twee of drie zaken die echt prioriteit hebben voor het parlement om de tanden in te zetten? Mijn laatste vraag zou nog zijn – sorry, voorzitter – of het rapport op alle fronten wel helemaal volledig is. Waar vindt u zelf dat er eigenlijk nog een omissie zit?

De voorzitter:

Dank u. Dan is het woord aan de heer Van Dam van het CDA.

De heer Van Dam (CDA):

Voorzitter, dank u wel. Dank aan de voorzitter van de commissie en de leden van de commissie voor al het werk dat is gedaan. Ik zie ook dat al dat werk is gedaan, en toch: toen ik het rapport las – het was niet één rapport maar ik kreeg meteen een doosje aangereikt – bleef ik achter met wat teleurstelling. Dat zeg ik ook maar meteen; dan kunt u er misschien ook op reageren. Ik had gedacht dat daar echt hét verhaal in zou staan, bij wijze van spreken. Een heleboel mensen zeiden ook tegen mij: «Je moet op Kuijken wachten, en dan lees je dat erin». Ik wil u eigenlijk vragen of u dat zelf herkent, of u wellicht ook denkt dat u minder hebt kunnen concluderen of dat het toch te groot of te omvangrijk was om dat te doen. Dat zou mijn eerste vraag zijn.

Mijn tweede vraag is in aanvulling op de vragen die al gesteld zijn. Kunt u iets zeggen over de functionaliteit van het districts- of sectorniveau binnen de nationale politie, ook in relatie tot het versterken van de basisteams? Ik lees daar in het rapport uiteindelijk weinig over, terwijl wij allemaal weten dat de lokale aanwezigheid van de politie een van de grote problemen is. Zoals Fijnaut ook zegt: zijn er niet te veel niveaus in de politieorganisatie? Zou daar wat mee moeten?

Als ik het goed begrijp, heeft mijn collega Kuiken drie vragen mogen stellen. Wellicht mag ik die optie ook benutten. Mijn laatste vraag luidt als volgt. U doet uitgebreide voorstellen om een monitoringeenheid in te richten, maar kunt u mij één politiekorps in de wereld aanwijzen waar geen discussie is over de prestaties die uiteindelijk behaald worden? Is het nou echt wel zo'n zinnige weg om daar zo enorm veel aandacht aan te besteden?

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer van Dam. Ik gaf wat meer ruimte, want ik hoopte dat u onderbroken zou worden door de stemmingsbel. Dat was niet het geval, maar die luidt nu wel. Nee, is dit nog niet de stemmingsbel? O, het is het einde van het debat. Nu begint de stemmingsbel wel te rinkelen. Dan schors ik het debat. Meneer Kuijken, u mag de vragen zo beantwoorden. Dat zouden we althans op prijs stellen. U hebt dus ook nog even tijd om over het antwoord na te denken. Ik schors tot na de stemmingen.

De vergadering wordt van 14.19 uur tot 14.30 uur geschorst.

De voorzitter:

Ik stel voor dat we alvast beginnen. Iedereen die zich had gehaast, had nu al terug kunnen zijn. Meneer Kuijken, mag ik u het woord geven? Het kan zijn dat iemand bij de regeling van werkzaamheden wil zijn of iets dergelijks, maar dan kun je uiteindelijk op iedereen wachten.

De heer **Kuijken**:

Oké. In de tijd dat u even naar de plenaire zaal was, heb ik geprobeerd om de antwoorden te clusteren. Ik wil eerst iets zeggen over de vragen en opmerkingen die gemaakt zijn over de teleurstelling. Is dit het nou? Is dit nou nog steeds van toepassing? Hoe moeten we deze evaluatie zien? Zijn we nou al wat opgeschoten? Het tweede cluster betreft alles rond lokaal: ruimte, boa's, lokaal prioriteiten stellen, inbedding en burgemeesters van kleine gemeenten. Het derde cluster zou wat mij betreft zijn: de bestuurlijke druk, de regionale indeling en de lagenstructuur, die zichtbaar is. Het vierde cluster betreft de monitoringseenheid, waar met name de heer Van Dam naar vroeg. Daar wilde ik toch nog een paar dingen over zeggen, als u het goed vindt. Dan is er nog het toezicht en de ruimte van de korpschef. Daarna ga ik nog in op de vraag: wat hebben we niet onderzocht? Klinkt dat u goed in de oren?

De **voorzitter**:

Ik zie knikkende non-verbale bewegingen van de leden.

De heer **Kuijken**:

De evaluatie komt veel te vroeg. Dat hebben wij ook gezegd. De evaluatie komt namelijk op een moment dat de reorganisatie, de vorming van de nationale politie nog niet eens is afgerond. Maar goed, de wet schrijft het voor en de Minister vraagt het. De commissieleden die hij gevraagd heeft en ik als voorzitter, vinden dat je dat dan moet doen. De wetgever bepaalt dat, maar het is eigenlijk te vroeg om echt uitspraken te doen over het effect van de wet op het functioneren van de politie, over de output en de outcome. Desalniettemin hebben wij ervoor gekozen om deze meer formatieve – zo noemen we dat – evaluatie als volgt in te zetten. We zijn waar we zijn op het moment dat we de onderzoeken doen. Daar rapporteren we over. Een en ander brengen wij in het perspectief van het doel van de wet en van de Minister. In zekere mate is het teleurstellend dat je niet iets definitiefs kan zeggen over de effecten van de wet, maar we hebben wel een indicatie kunnen geven. Tijdens de reorganisatie, die dus nog niet afgerond is, is er natuurlijk heel veel energie weggelekt. Het is echt bewonderenswaardig hoe de politiemensen hebben gepresteerd en hoe loyaal ze zijn gebleven aan hun werk. Wij denken dat, ook gelet op de geschiedenis van het politiebestedel – dat kun je heel erg goed lezen in het deelonderzoek van Terpstra – het stelsel dat gecreëerd is op zich de mogelijkheden biedt om de situatie beter te maken. Daar doen we vooral aanbevelingen over.

Mevrouw Kuiken zegt ook: je zou niet terug moeten. Het beter maken zit vooral in het vinden van een veel betere balans tussen de politieke opdrachtgever, de korpschef, de eenheden, de wijkteams en de politiemannen en -vrouw op straat. Dat wil ik wel direct toelichten. Ik denk wij met z'n allen er wel iets mee opgeschoten zijn, want er zijn ook al evidente voordelen te meten: betere en snellere opschaling en betere en snellere bijstandsverlening. Er kan dus meer. Dat zeggen ook de dienders die je ontmoet tijdens de werkbezoeken. Maar er zit een andere kant aan: door de manier waarop je het centraliseert, schroei je waar de professionele ruimte nog zit dicht. Onze aanbevelingen zien erop dat de professionele ruimte opgerekt wordt. Die moet echt opgerekt worden, en dat begint bovenin.

Dan kom ik bij het punt lokaal, de boa's, de prioriteiten en de burgemeesters van kleine gemeenten. Dat ziet dus op deze conclusie. Misschien kan je de politieorganisatie heel centraal inzetten, maar geen enkele organisatie van 55.000, 60.000 of 65.000 man kan je centraal leiden. Het kan gewoon niet. Je kan wel hele scherpe kaders en afspraken maken die ruimte geven aan mensen om hun werk goed te doen. Naar ons oordeel moeten de lokale prioriteiten en de prioriteiten van de driehoeken, veel meer dan tot nu toe, een plek krijgen in het werk van de nationale politie.

Wij hebben gemerkt dat dat ook al veel beter gaat dan in het begin. De plek waar de lokale en regionale prioriteiten en de landelijke prioriteiten elkaar ontmoeten, is het LOVP, het Landelijk Overleg Veiligheid en Politie. Daar komt het gezag, de burgemeesters vertegenwoordigd door de regioburgemeesters, het OM, de korpschef en de Minister, samen om die afweging te maken. Daar zitten ook vertegenwoordigers van de kleine gemeenten in.

Onze aanbeveling is om het hele stelsel in stand te laten, maar om van boven naar beneden meer ruimte te geven voor professionaliteit. Dat begint bij ruimte geven aan de korpschef. Dat gebeurt binnen de politieke kaders, want de politiek blijft verantwoordelijk, de Minister blijft verantwoordelijk, maar dat betekent niet dat hij alles zelf moet doen. Sterker nog, volgens de moderne opvattingen over good governance – met betrekking tot beursgenoteerde ondernemingen hebben we daar ook uitgebreide regels voor – is het heel verstandig om onderscheid te maken in verantwoordelijkheden en bevoegdheden binnen een bepaald stelsel. Wij bevelen dus aan om te beginnen bij de korpschef en hem meer ruimte geven om de politie zo te organiseren dat zij de doelen beter kan behalen. Dan kan de korpschef ook veel beter binnen dat grote korps, naar eenheden en uiteindelijk met name naar wijkteams ruimte gaan creëren voor de politiemensen om hun werk goed te doen. Dat is één. Dat zit aan de gezagskant, aan de inhoudskant.

Aan de beheerskant moet het gelijk oplopen. Het is natuurlijk heel erg slecht als je het zo centralistisch organiseert dat beheer en gezag helemaal van elkaar loszingen. Je kan het centraal organiseren maar niet centralistisch. De burgemeester in de kleinere gemeente moet dus toegang hebben tot beheersinformatie, over ziekteverzuim en over allerlei andere aspecten, ook over de budgetten. Wij hebben geconstateerd dat bij de opzet van de nationale politie verantwoordelijkheden en bevoegdheden veel te veel uit elkaar getrokken zijn: je bent verantwoordelijk, maar je hebt geen bevoegdheid om je budget aan te passen of daarin te kiezen. Onze aanbeveling is: breng dat nou dichter bij elkaar; maak de centrale bevoegdheden meer in lijn met je decentrale opbouw, waarbij burgemeesters mede invloed kunnen uitoefenen op de keuze, zonder dat zij over het beheer gaan, zoals in het regionale stelsel het geval is. Dat hoeft helemaal niet. Het interessante is dat ik tijdens mijn bezoeken aan de VNG-commissie, waar ik natuurlijk ook een paar keer geweest ben, en allerlei andere bezoeken, gemerkt heb dat burgemeesters er geen behoefte aan hebben om over het beheer te beslissen maar dat zij er behoefte aan hebben om informatie te krijgen en daarover te kunnen overleggen in de driehoek.

De commissie vindt dat de lokale prioriteiten, vanuit de driehoeken die eigenlijk centraal staan, veel beter en meer tot hun recht kunnen komen en moeten komen in het LOVP, op het hoogste niveau, en dat wat betreft de manier waarop de politie georganiseerd is, de korpschef zelf wat meer ruimte krijgt. De korpschef onderschrijft dat ook. Hij heeft ook gezegd dat hij zelf wat meer ruimte wil krijgen om het zo in te richten. Dat is, denk ik, een belangrijke aanbeveling voor de langere termijn. Dat lukte niet in de eerste vijf jaar. Er is gekozen voor een big bang bij deze reorganisatie. Daar kan je van alles van vinden. Wij trekken de conclusie dat het echt niet de schoonheidsprijs verdient, en dat is dan een understatement. Maar het is wat het is. De reorganisatie is nu min of meer afgerond. Naar ons idee is het echt tijd om langs de lijn die wij aangeven, als die ondersteund wordt door het politieke bestuur, de ontwikkeling door te zetten. In potentie kan het, maar er moet wel op gestuurd worden.

Burgemeesters van kleinere gemeenten hebben inderdaad geen sterkere positie gekregen. Dat constateren wij ook. Dat komt ook uit de onderzoeken naar voren. Dat neemt niet weg dat, als wij met hen spreken, zij aangeven dat het heel belangrijk voor hen is dat ze informatie hebben, dat ze met de raad overleggen over het integrale veiligheidsplan dat ze

kunnen maken, dat ze acteren in de driehoek en dat ze op die manier actief zijn. Het vraagt dus ook wat acties van de burgemeesters zelf in de wat kleinere gemeenten. Dat zien zij ook wel. Je lost het namelijk niet in stelseltermen op, anders dan dat er meer ruimte moet komen voor hun prioriteiten en dat ze informatie moeten krijgen om hun werk te kunnen doen.

Dan het punt van de boa's. Daarover is er een heel debat. Ook de Stichting Maatschappij en Veiligheid, onder voorzitterschap van prof. mr. Pieter van Vollenhoven, heeft daar uitspraken over gedaan. Wij zijn dat ook tegengekomen in de onderzoeken. We hebben het niet dieper onderzocht dan dit: als je wilt dat er verbinding blijft bestaan tussen de politie op lokaal en regionaal niveau en al die andere toezichthouders, dan moet datgene uitgevoerd worden wat in de regelgeving staat, namelijk dat de politie die regie kan voeren, op straffe van – ik zeg het maar heel eerlijk – het uit elkaar groeien van een nationaal korps en een lokaal domein. Ik denk dat die boodschap ook wel heel goed aangekomen is. Maar je moet het daar organiseren, in de wetenschap dat het belangrijk is om die verbinding te houden. De gemeenten hechten zeer aan die handhavers en toezichthouders in het publieke domein, op de verschillende onderwerpen. Ik denk dat er een synthese is tussen beide ontwikkelingen, als je de ene beperkt in de bevoegdheden en de politie echt de regie laat houden op het werk dat de politie in de openbare ruimte doet.

Dan de bestuurlijke drukte. Het was gewenst om de bestuurlijke drukte terug te dringen, maar uit onze evaluatie komt inderdaad naar voren dat die niet minder wordt. Voor een deel hoort dat ook wel een beetje bij de manier waarop Nederland georganiseerd is. Dat schrijven wij ook op. Nederland is een gedecentraliseerde eenheidsstaat, waarbij veel overleg en veel interactie tot stand komt. Voor een deel denk ik dat we ook mogen koesteren – dat zijn mijn woorden – dat we die bestuurlijke interacties hebben, want het is een onderdeel van de balance of power die u organiseert. Tegelijkertijd is het waar dat de indeling in die lagen, met wijkteams, districten, eenheden, anders kan. Daar maken we ook een opmerking over, maar we concluderen het op dit moment niet. Er is gekozen voor een koppeling aan de gerechtelijke kaart. Dat is dus een keuze. In deze fase van de vorming van de nationale politie, vonden wij het onverstandig om met een nieuwe indeling te komen. Dus wij doen de aanbeveling om in de komende tijd, als er wat meer ervaring en inzicht is opgedaan, opnieuw te kijken naar de lagenstructuur: is het verstandig om het op deze vier niveaus te organiseren? Daarbij is het interessant dat op het districtenniveau, dat formeel geen betekenis heeft in de wet, informeel het meeste gebeurt. Dat komt een beetje voort uit de vorige wet inzake het regionale stelsel. Er vinden dus allerlei informele en op verschillende manieren ingevulde overleggen plaats die heel productief zijn. Je moet je afvragen of je dat in stand wilt houden of niet.

Maar er is ook een keuze ten opzichte van de gerechtelijke kaart en de doelmatigheid die daar beoogd is. Wij hebben het in onze onafhankelijkheid verstandig gevonden om te zeggen: het is nu niet verstandig om daar het korps opnieuw mee bezig te laten zijn; laat het nou even en probeer het in de toekomst te doen. Ik geloof dat de heer Rutte, mevrouw Kuiken en de heer Van Dam daar vragen over hebben gesteld.

De voorzitter:

Ik zie dat de heer Van Dam een vervolgvraag heeft, althans, dat neem ik aan.

De heer Van Dam (CDA):

Ja, heel kort, omdat we nu bij dit punt zijn. Een van de problemen is het niet functioneren van de basisteams vanwege een te geringe bezetting en te veel taken. U schrijft zelf ook dat het als te groot wordt ervaren. Kunt u daar nog iets over zeggen in relatie tot de vele lagen in de organisatie? Je

zou je ook kunnen voorstellen dat, als je er wat uit haalt, je het op een andere manier kunt versterken, maar dat lees ik niet in uw rapport.

De heer **Kuijken**:

Nou, wij zeggen iets over de omvang van de basisteams in zijn algemeenheid. Het is niet overal zo, maar in veel gevallen is de maat wel wat groot, ook in relatie tot de lokale vraagstukken. Ik kan mij ook voorstellen dat er nog een keer wordt gekeken naar de omvang van die basisteams. Daarnaast is er natuurlijk een capaciteitsvraag: hoeveel capaciteit hebben die basisteams voor welke taken? Daar ging deze evaluatie niet over.

Dan de monitoringseenheid. Als je evalueert en je de beleidslogica van de wet hebt gereconstrueerd, zie je dat er allerlei vooronderstellingen en doel/-middelverhoudingen zitten in de opbouw naar het doel van de wet. Dan valt het op dat je heel veel van de dingen die worden beoogd, zoals slagvaardige teams, eigenlijk niet kan meten. Daar zijn eigenlijk geen maten voor. Dus we hebben dat benaderd of laten benaderen in het deelonderzoek dat over de prestaties gaat. Dat is heel moeizaam geweest. Er is wel heel veel bekend over de politie. Het is ook bekend – dat geef ik zeker toe – dat het ingewikkeld is, overal, internationaal maar ook nationaal, om de effecten van inzet te meten. Desalniettemin, er gaat daarin zo veel geld om, belastinggeld, dat wij als commissie vinden dat je een ultieme inspanning moet doen als politie, met de wetenschap en de kennisinstellingen, die daar natuurlijk ook op doorgestudeerd hebben, om indicatoren te vinden, kwantitatief maar ook kwalitatief, die iets zeggen over wat je er instopt en wat er uitkomt. We hebben het vier jaar lang ook vaak meegemaakt dat je alles kunt wegedeneren. «Ja, dat kun je niet meten want...» Dat is allemaal waar. Schrijf het allemaal op, maar ik vind het echt heel belangrijk voor de verantwoording van zo veel belastinggeld dat je toch echt probeert om beter inzicht in te krijgen in de input. Wat gaat er in, aan mensen en middelen, en wat komt er uit? Persoonlijk vind ik, en in de commissie vonden we dat ook, dat de veiligheidsmonitor wel iets zegt over de beleving en over het veiligheidsgevoel. Dat is heel belangrijk omdat het burgers raakt, maar er is misschien wel iets meer te bedenken. Vandaar ook de suggestie van die monitoringseenheid. Het hoort toch eigenlijk wel bij fatsoenlijk overheidsbestuur dat je probeert om met elkaar indicatoren vast te stellen die iets zeggen over de effecten van je werk.

De **voorzitter**:

Ik zie op dit punt een vervolgvraag van de heer Van Raak.

De heer **Van Raak** (SP):

Ja, we indiceren ons een ons. Er wordt heel veel bekeken, maar ik hoop dat de commissie ook heeft gekeken naar gewoon de uitvoering van de wet. Dit is een evaluatie van de wet. Als je kijkt naar de wet en de wetsbehandeling, hebben wij Kamerbreed aangegeven in amendementen, in moties, in uitspraken dat de lokale inbedding op orde moet zijn. We hebben daar zelfs cijfers bij genoemd. We hebben dat allemaal gedaan. Daar is in de uitvoering onvoldoende van terechtgekomen. Heeft de commissie enig inzicht in hoe dat komt? Waarom is er niet voldaan aan de beloftes, en eigenlijk ook aan de voorwaarden van de Tweede Kamer om met deze wet in te stemmen?

De heer **Kuijken**:

Wat wij hebben geconstateerd is dat ondanks deze uitspraken de reorganisatie van de politie zo is ingezet dat daar geen ruimte voor is ontstaan. Wij bevelen dus aan om dat alsnog te doen, om alsnog de ruimte te creëren om mogelijk te maken wat ook in deze Kamer is gezegd.

Wij constateren dat dat nu tegenvalt – dat kunt u ook lezen – en we doen aanbevelingen hoe je dat anders zou kunnen doen.

Dan zijn er vragen gesteld over het toezicht en de ruimte van de korpschef.

De heer **Van Raak** (SP):

Wat in uw rapport staat, kan ik lezen, maar het interessante van uw aanwezigheid en de reden dat u hier zit, is dat we kunnen doorvragen. Die constatering had ik ook gedaan. U zegt eigenlijk dat de wet alsnog moet worden doorgevoerd, dus dat is goed. Maar ik wil niet alleen vooruitkijken, maar ook terug: hoe komt het dat dat niet is gebeurd? U zegt: daar is geen ruimte voor gemaakt. Mijn vraag is dan: waarom is daar geen ruimte voor gemaakt? Heeft dat misschien ook te maken met de cultuur bij de politie?

De heer **Kuijken**:

Nou, dat is een ander punt. Er zijn ook vragen gesteld over de cultuur. Wij hebben geen uitgebreid cultuuronderzoek gedaan. Daar zijn andere onderzoeken naar verricht en op dat gebied zijn ook heel veel inzichten van de vakbonden bekend. Wij weten allemaal, die vraag is ook gesteld, dat structuur en cultuur in zekere mate met elkaar samenhangen, maar natuurlijk nooit een-op-een in die zin dat, als je de structuur wijzigt, dan de cultuur meteen mede gewijzigd is. Ik trap de open deur maar even in. Maar de mogelijkheden om je cultuur te wijzigen in zo'n nieuwe setting, zijn vele malen groter dan in een systeem waar allerlei verschillende eenheden bestaan. Onze opvatting is dus dat je daar wel degelijk voordelen in kunt zien, maar dan moet je daar wel op sturen.

Wat uw eerste vraag betreft: kijk, zo'n grote organisatie, die 26 eenheden bevatte die één moeten worden, waarbij alle beheersystemen – personeel, financiën, organisatie, informatie, alles – helemaal op de schop gaan en allemaal in het nieuwe stelsel moeten worden ingebracht, waarin bevoegdheden en verantwoordelijkheden uit elkaar getrokken zijn, waarin natuurlijk een capaciteitsprobleem bestaat – de schaarste speelt natuurlijk toch ook een rol – waarbij men vier, vijf jaar lang praat over herplaatsing, plaatsing, wachten op plaatsing en herplaatsing voordat alles rond is en waarbij de cao-onderhandelingen een rol speelden... Er waren zo veel schuivende panelen, met alle respect – wij beschrijven dat – dat je echt niet kunt verwachten dat het dan loopt zoals je beoogde in 2011 of 2012, toen de wet werd aangenomen. Ik denk dat daar de kern van de zaak ligt. Plus, naar mijn of onze overtuiging, de te sterke centralisatie van een aantal beheerelementen.

Ik merk dat de nieuwe korpschef, anders dan zijn voorganger, veel meer voordelen ziet in wat ik maar «een andere balans» noem en andere beheerssystemen. Het klinkt allemaal wat bureaucratisch, maar dit is het wel: de systemen laten ruimte. En dat kan prima als je de kaders geeft en afsprekt welke ruimte je hebt en dat men zich daarover verantwoordt. Zo ingewikkeld is dat niet. Dat doen twaalf departementen ook als het gaat om de rijksbegroting. Dus het kan allemaal wel, maar je moet het willen en je moet het sturen. En ik denk dat het in het begin zo niet ingezet is. Daar zijn allemaal redenen voor. Maar in potentie – daarom trekken wij ook die conclusie – kan deze wet, met hier en daar wat aanpassingen misschien, wel opleveren wat er beoogd werd.

Het toezicht. Wij hebben geconcludeerd dat, zeker in de eerste jaren met een aparte commissie van toezicht en een reviewboard en een nog niet bestaand audit committee, want die is pas in opbouw gegaan, na vijf jaar het wel mogelijk en ook verstandig is om dat toezicht op hoger niveau en integraler te maken. Dan wordt het toezicht van de inspectie op de inhoud – dat doen ze al; er is een inspectierapport over het beleid en de beleidsuitvoering – en het toezicht op de bedrijfsvoering op professionele manier ingevuld, met veel externe leden in een audit committee, die er zijn voor

de hele beheercyclus. Dat is een groot voordeel. En het kan ook, zo concluderen wij na vijf jaar, om het op deze manier in te vullen. Dan ben je al die belendende percelen eigenlijk kwijt en integreer je in een veel steviger en veel meer op een taak toegericht audit committee met vier of zes externe leden, geloof ik. Met de korpschef aan tafel. Dat gebeurde allemaal niet. Dus het is heel interessant om een commissie van toezicht te hebben die vier keer per jaar schrijft dat het eigenlijk allemaal anders moet, maar daar verander je een organisatie niet mee. Die verander je door met degene die verantwoordelijk is, bloot te leggen wat er in de bedrijfsvoering niet deugt en wat er anders moet.

De voorzitter:

Een aanvullende vraag van mevrouw Den Boer.

Mevrouw **Den Boer** (D66):

Ik zou dat toch nog een klein slagje concreter willen maken. Wat we nu zien, is zo'n auditcomité nog half in wording, maar niet meer embryonaal, zou ik zeggen, waarvan het een beetje ambigu is of het wel of niet externe leden zijn. Maar dat zet ik eventjes apart. Daar zou ik wel graag uw mening over willen horen. Kijk nou naar de Inspectie Justitie en Veiligheid. Dat is een intern orgaan en zit in het ministerie. Zou je dat dan onafhankelijk moeten maken om te voorkomen dat de slager zijn eigen vlees keurt? Of, zoals nu eigenlijk ook wordt beargumenteerd, al die grote IT-projecten die bij de politie draaien en waar dat reviewboard naar gekeken heeft: zou je die dan exclusief onder het BIT moeten brengen? Zou dat u helemaal tevreden stemmen in uw pleidooi voor een robuust stelsel van toezicht?

De heer Kuijken:

Nou, ten eerste ga ik ervan uit dat de inspecties in ons land, of het nou de Voedsel- en Warenautoriteit is of de Inspectie Leefomgeving, maar ook de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid, onafhankelijk zijn. Ze vallen onder ministeriële verantwoordelijkheid, maar ze hebben... Ja, ik vertel hier maar even hoe het volgens mij zit.

De voorzitter:

Mijnheer Kuijken, u hoeft niet te reageren op niet via de microfoon geuite opmerkingen van leden.

De heer Kuijken:

Ik vind het wel leuk.

De voorzitter:

Ja, maar laat ik het zo zeggen: het is niet zo goed voor de orde.

De heer Kuijken:

Een bewindspersoon doet dat misschien niet, maar ik snap het. Maar goed, volgens mij is dat dus onafhankelijk georganiseerd. Het robuuste audit committee is inderdaad bedoeld om met externe deskundigheid toezicht te houden, aanbevelingen te doen en te adviseren over alle beheerssystemen die er zijn. Dat staat nog los van de verantwoordelijkheid die de Minister sui generis heeft voor de rechtspersoon. De Minister heeft een eigen verantwoordelijkheid in de control op dit... nou ja, het is geen zbo, maar op deze bestuursgang. Wij denken en wij bevelen aan dat dit productiever en doelmatiger is dan verschillende losse onderdelen van toezicht, en dat dat ook bij een volwassen organisatie hoort. Dat zie je bij alle grote organisaties.

De voorzitter:

Dit leidt nog tot een vervolgvraag bij de heer Van Dam.

De heer **Van Dam** (CDA):

Ik denk dat dit een dusdanig wezenlijk punt is dat ik toch even gebruikmaak van de gelegenheid. Ik snap het gewoon oprecht niet. U maakte net een vergelijking met good governance in de private sector. Voor zover mij bekend, zit in de raad van toezicht bij een bedrijf als Shell of Philips niet de afdelingsdirecteur verkoop of de eigen financieel directeur. Dat is daarbuiten, juist ook om het management van het bedrijf te helpen om de goede klus te doen. Ik ben het helemaal met u eens: hoe minder van dit soort clubs daarboven, hoe beter, maar ik snap dit werkelijk niet. Zit het, zeker als je naar een professionele organisatie toe wilt, niet veeleer in de kwaliteit van het management, in hoe je omgaat met zo'n onafhankelijke toezichtcommissie, dan in het feit dat je een onafhankelijke toezichtcommissie hebt? Volgens mij hebt u zelf ook ervaring in dat soort gremia. Kunt u nog eens uitleggen waarom dat niet onafhankelijk zou moeten zijn?

De heer **Kuijken**:

Er is een accountant. De externe accountant is de onafhankelijke accountant die aangesteld wordt om de audit te doen naar de rechtmatigheid en de doelmatigheid. De interne audit committees met externe leden – dat is zeer aan te bevelen – zijn er vooral om de leiding van de organisatie van advies te voorzien. En ik herhaal, ook de Minister heeft als het goed is bij de secretaris-generaal een control unit op het geheel, iemand die een rol heeft in het gehele beheersysteem. Dat is ook niet vergelijkbaar met de raad van toezicht van een bedrijf. Dat is de Minister. Die heeft daar de toezichtrol. Het audit comité is vooral bedoeld voor het interne toezicht en de advisering van de korpsleiding. Dat is een wezenlijk onderdeel. Dat is bij alle grote ministeries en bij grote uitvoeringsdiensten in de afgelopen jaren ontstaan. Dat is een wezenlijk onderdeel van je beheercyclus en je checks-and-balances.

De heer **Van Dam** (CDA):

De commissie adviseert om de korpschef meer ruimte te geven in die beheerstaak. Daarmee verandert in zekere zin ook het karakter van de politieorganisatie naar een organisatie – en daar zijn goede redenen voor – die meer zelfstandigheid krijgt. Laat ik bijvoorbeeld de vergelijking maken met de Sociale Verzekeringsbank. Die heeft ook een eigen raad van toezicht, die gewoon onafhankelijk en los staat en waar niet allerlei mensen in zitten. Kunt u mij dan nog eens uitleggen waarom dat niet een weg zou zijn die ook gegaan had kunnen worden voor de politie en die misschien juist zou bevorderen dat Kamerleden zoals ik zich minder hijgerig bezighouden met beheeronderwerpen bij de politie? Dat zou voor het functioneren van de politie ook een aanwinst kunnen zijn.

De heer **Kuijken**:

Nou, wij hebben een andere keuze gemaakt in onze aanbeveling. Wij hebben het stelsel voorgestaan van een zwaar intern audit comité met voldoende externe leden. We weten dat de Minister een control unit heeft. Die heeft die verantwoordelijkheid ook. Ik vind dat je dit bij de Minister moet laten. Die is ministerieel en politiek verantwoordelijk. Er is een inspectie die toezicht houdt op de inhoud, op het beleid; er is een accountant die zijn werk doet en rapport opstelt...

De heer **Van Dam** (CDA):

Dit heb ik eerder gehoord. Dat begrijp ik, maar ik vroeg nu juist waarom niet die andere weg is ingeslagen. Juist als die onafhankelijkheid... Ik kan mij heel goed de wens van de politie voorstellen om daarin een onafhankelijke positie in te nemen, maar dat gaat ook gepaard met meer toezicht en meer inhoudelijke vormen van toezicht. Ik begrijp uw keuze, maar waarom niet die andere keuze gemaakt?

De heer **Kuijken**:

Omdat naar ons idee, naar ons oordeel, de politieorganisatie wat anders is dan de Sociale Verzekeringsbank. Dat zijn uitvoerdersorganisaties die regels toepassen et cetera. De politieorganisatie vertegenwoordigt het geweldsmonopolie, die hoort dicht bij de Minister. Dan kun je prima binnen die ministeriële verantwoordelijkheid onderscheid maken en ruimte geven voor het beheer van het korps. Dat is wat wij bepleiten, zodat op een professionele manier dat korps gerund kan worden. Wij denken... De afgelopen vier jaar hebben wij gezien, dat je, wanneer een externe raad van toezicht of een commissie van toezicht eigenlijk niet veel toevoegt, het maar beter kunt organiseren op de meer klassieke manier – ik ga me niet herhalen – die wij hebben geanalyseerd.

Mevrouw **Buitenweg** (GroenLinks):

Ik probeer het te begrijpen. Heeft de instelling van een auditcommissie überhaupt iets te maken met de meer onafhankelijke koers van de Minister of niet? Dat lijkt me niet. Het lijkt mij dat het er los van staat. Dat is belangrijk om op te merken, omdat dat zou betekenen dat er niet echt sturing zou uitgaan van die auditcommissie. Het gaat dan meer om het bevragen van en reflecteren op de korpsleiding. Begrijp ik het zo goed?

De heer **Kuijken**:

Ja, dat begrijpt u goed: op alle beheersystemen, de managementrapportages, de opbouw van de jaarrekening, voor alle elementen die voor het beheer van het korps relevant zijn. Dit is voor de korpschef en de korpsleiding een zware, vooral met externe deskundigheid gevulde club die hen daarbij helpt, assisteert en de moeilijke vragen stelt. Ja, klopt.

Mevrouw **Buitenweg** (GroenLinks):

Wat voor een soort externe deskundigheid vindt u daar dan bij nodig?

De heer **Kuijken**:

Dat kunnen accountants zijn, CFO's van grote bedrijven, ICT-deskundigen... Dat kunnen dus mensen zijn die meer ervaring hebben met beheersystemen en de beheerorganisatie van grote organisaties.

Mevrouw **Buitenweg** (GroenLinks):

Ik kan me ook voorstellen dat dat mensen zijn die bijvoorbeeld kijken naar diversiteit. Dat is iets heel anders. U pakt het nu heel erg technisch aan, maar ik kan me ook voorstellen dat je mensen uit het maatschappelijk middenveld wilt hebben die kijken naar diversiteit, etnisch profileren en dergelijke. Dat is iets meer beleidsmatig. Past dat daarin of hoe ziet u dat?

De heer **Kuijken**:

Ik denk dat wij met dat auditcommittee vooral op de beheeraspecten zitten, wat overigens niet wegneemt dat je prima een zeer ervaren en deskundige hrm-vertegenwoordiger van buiten kan halen die ook met diversiteitsvragen en integriteitsvragen in grote bedrijven bekend is. Maar het zit vooral op die beheersystemen. Dat is wat wij daarvan hebben geconcludeerd.

De **voorzitter**:

Gaat u verder met uw beantwoording, alstublieft.

De heer **Kuijken**:

Dan eindig ik bij wat we niet onderzocht hebben. Wij hebben de reorganisatie zelf zoals de politie die heeft doorgevoerd, niet diepgaand onderzocht. Wij hebben geconstateerd wat die reorganisatie teweeg heeft gebracht. Wij hebben ook beschreven wat wij daarvan vinden als commissie als je daarop terugkijkt. We hebben ook geen diepgaand

onderzoek naar de cultuur gedaan. En we hebben ook, om maar een voorbeeld te noemen, geen diepgaand onderzoek gedaan naar de politiefunctie op zichzelf, omdat dat naar ons idee niet de opdracht was. Daar kan je allemaal dingen van vinden, maar wij zijn gevraagd om de wet te evalueren. We hebben daar een aantal jaren flink veel energie in gestoken en uiteindelijk dit product neergelegd.

De voorzitter:

Dank u wel. Ik kijk ook naar de tijd. Volgens mij moeten wij het hierbij laten, ook omdat de heer Kuijken heeft aangegeven dat heel erge uitloop hem niet zo goed zou uitkomen. Ik kijk of er heel dringende vragen zijn bij de leden. Zo niet, dan stel ik voor dat wij doorgaan naar het volgende blok. Hartelijk dank, meneer Kuijken voor uw bijdrage.

De heer Kuijken:

Graag gedaan.

Blok 2: Wetenschap

Gesprek met:

- Prof. dr. C.J.C.F. Fijnaut, emeritus hoogleraar Universiteit Tilburg
- Dr. J.H.L.J. Janssen, lector Avans Hogeschool

De voorzitter:

Ik zou graag de volgende twee deelnemers, professor Fijnaut en dr. Janssen willen vragen om naar voren te komen. Dit blok heeft als titel de term «wetenschap» meegekregen. U heeft beiden gezien hoe het is gegaan in de vorige ronde. Ik wil u vragen om een korte inleiding te geven. Daarna zullen de leden vragen stellen aan u beiden. Die gaan we weer clusteren. Professor Fijnaut, mag ik u als eerste het woord geven?

De heer Fijnaut:

Dank u voorzitter, ook voor de uitnodiging om hier ten tonele te mogen verschijnen. Vanaf de jaren tachtig heb ik mij steeds sterker gemaakt voor de vorming van een nationale politie en een nationaal politiekorps. Het is wel interessant om op dit moment toch nog eens even betrokken te raken bij de discussie over de vraag: waar staan wij nu? Om dat duidelijk te maken vanuit mijn perspectief in het licht van de evaluatie die is doorgevoerd, ben ik mij te buiten gegaan en heb ik toch weer twee stukken gemaakt in plaats van één. Dat heeft u bij de stukken kunnen vinden. Een eerste stuk gaat over de evaluatie zelf en wat ik daarvan vind. Dan lagen er nog zeven vragen van de commissie. Nou, daar ben ik ook nog «frisch und froh» aan begonnen en heb ik dus nog een tiental kantjes geschreven over die vragen.

Misschien is het net zo hoffelijk om te beginnen met het laatste en mijn beoordeling van die evaluatie even terzijde te schuiven. Die vragen gingen over de zogenaamde governance en juridische status. Ik weet niet of de leden de tijd hebben gehad mijn notitie te lezen. Het was een beetje nachtwerk. Goed. Daar zitten een aantal punten in. Laat ik de voornaamste eruit pakken. Ik heb het vanaf het begin bizar gevonden dat men een cruciaal staatsorgaan als de politie een aparte rechtspersoonlijkheid geeft en dat doet met het argument dat mensen anders zouden kunnen denken dat het de politie van de Minister is. Dat raakt gewoon aan het oeroude vraagstuk van verdeling van zeggenschap: dat had helemaal niet moeten worden opgelost met een artificiële constructie als een rechtspersoonlijkheid. Dat had naar mijn idee gewoon moeten worden opgelost met een heldere verdeling van gezag en beheer over dat korps op de diverse niveaus. Dan had je deze rare omweg niet nodig gehad.

Mag ik een tweede punt aanstippen, dat ik een paar jaar geleden ook in de Eerste Kamer in de strijd gegooid heb? Om politieke en juridische redenen

in een democratische rechtsstaat vond ik het in het licht van de zeggenschapsdiscussie, gezag en beheer, een absurditeit van de eerste orde dat de korpschef in het wetsontwerp de leiding en het beheer over het korps kreeg. Als je een beetje weet hebt van politiewetgeving in Nederland vanaf 1851, dan weet je dat je een politiechef niet het beheer kunt geven. Dat is in Nederland ook nooit gebeurd. Wat in Nederland gebeurt, is dat een Minister van Binnenlandse Zaken dan wel van Justitie het beheer of zelfs de leiding over het korps heeft en zich daarbij bedient van zijn algemeen inspecteur of wie dan ook. Een korpschef heeft in Nederland traditioneel geen beheer. Dan krijgt hij een machtspositie die volstrekt oneigenlijk is en ook vanuit een aantal oogpunten zeer ongepast. Daarom heb ik dit in de Eerste Kamer in de strijd gegooid en erop aangedrongen om dat in het liggende wetsvoorstel – dat is toen haasje-over geweest – te corrigeren.

Als ik dan kijk naar de positie van de Minister en het zo lees – dat zie ik ook bij de commissie-Kuijken; dat is een beetje een gevaarlijke man, hè – dan getuigt dat voor mij niet van veel inzicht in de positie van de Minister van Justitie in de democratische rechtsstaat Nederland, ook niet in de nieuwe verhoudingen. Ik heb dat hierin verder uitgewerkt, maar laat ik één anekdote vertellen. Ik was een aantal jaren raadgever toen Korthals Altes Minister van Justitie was. Halverwege de jaren tachtig ontstond er een discussie dat politie Justitie zou moeten verlaten. Korthals Altes zei zoiets in de geest van: «Over mijn lijk! Ik ben (indirect) verantwoordelijkheid voor de vervolging, de berechting, de strafuitvoering en de reclassering, en dan zou ik over de politie niets te zeggen hebben? Over my dead body!» Dat kan ik wel begrijpen. Als je de integraliteit van de strafrechtsbedeling belangrijk vindt, is zo'n positie wel belangrijk, afgezien van meer operationele bevoegdheden van de Minister van Justitie. Over het toezicht is van alles en nog wat geschreven. Ik ga daar nou niet meer op in. Ik heb wel gezegd in mijn notitie dat het voor zo'n heel groot korps in een ingewikkeld land als Nederland met een politie die zo vertakt is in zo veel dimensies van de Nederlandse samenleving, belangrijk is dat je een soort maatschappelijke adviesraad zou formeren waarmee de korpsleiding en de gezaghebbers regelmatig kunnen sparren over ontwikkelingen in de brede samenleving. Dat zou ook moeten doorklinken in de manier waarop dat korps functioneert en werkt.

Op de inrichting van het korps ga ik ook niet te lang in. Ik vond het vanaf het begin staatkundig ongelukkig dat je een politiekorps creëert dat op lokaal en regionaal niveau eigenlijk een soort zwevend korps is, dat niet hard is verankerd in de gemeente. De politie is eigenlijk gemeentelijk ontworteld in '93. Mijn inzet is altijd geweest: breng die politie terug naar de gemeente, naar de burgemeester, zodat hij voor zijn gezag maar ook in de discussie over het beheer een positie heeft. Dat is spijtig genoeg niet gebeurd.

Operationeel-organisatorisch gezien vond ik het ook diep ongelukkig dat men een korps maakt met vier operationele lagen met alle problemen van dien, die ook uit die rapporten naar voren komen. Mijn idee was dat het zwaartepunt van het politiewerk in Nederland in die 24 grote gemeenten ligt met meer dan 100.000 inwoners, ook als je dat percentage zou berekenen. Dat zijn de draaischijven, demografisch, infrastructureel, cultureel, op alle gebieden in Nederland. Daar had die politie op geënt moeten worden. Dan hadden de gemeenten om die centrumgemeenten best allemaal hun eigen politiepost of politiebureau kunnen krijgen op een herkenbare, heldere manier. Maar dan had je in elk geval misschien twee lagen gehad in dat korps in plaats van drie, vier, vijf zoals het nu is. Als je dat vergelijkt met de Metropolitan Police London of met de NYPD, dan zie je hoe idioot het eigenlijk is dat wij in een land met een grondgebied dat ongeveer even groot is, zo'n complex korps organiseren. Dus ik doe aanbevelingen om daar eventueel nog wat aan te doen.

Het beheer is ook zo'n punt dat net naar voren kwam. Je moet wel willen zien dat het beheer van de politiekorpsen in 2006, 2007, 2008, 2009 een bende was geworden. Dus ik was het met een aantal mensen in de politieleiding echt niet eens, tot persona non grata toe. No problem, maar ik kon wel begrijpen dat ze het beheer even een paar jaar stevig bij de hoorns hebben gepakt. Want ze hadden er met 25, 26 korpsen echt wel een janboel van gemaakt. Dat is ook vastgesteld in 2006, 2007, 2008, 2009. Dat de korpsleiding toen een zwaar punt heeft gemaakt om daar orde op zaken te stellen kon ik dus goed begrijpen. Maar ik vind dat men met meer wijsheid en verantwoordelijkheid had moeten opereren, ook in relatie tot de taakuitoefening en tot de inbedding in bestuur en justitie. Dan is er nog het punt van politie-onderwijs en onderzoek. Mijn grootste punt is eigenlijk dat het hoog tijd is dat er een strategische leergang komt. Dat moet een intellectueel en operationeel zware leergang zijn aan de Politieacademie met veel ruimte voor anderen, die de komende generatie prepareert voor de zware functie om dat korps over tien, vijftien, twintig jaar te leiden. Ik zie met grote zorg dat de nieuwe generatie, de jongens en de meisjes die rond de 30, 35, 40 zijn, niet voldoende voorbereid worden op die zware functies in de hogere geledingen en de top van dat grote politiekorps, in allerlei opzichten. Goed, laat ik het hierbij laten, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u, professor Fijnaut. Het woord is aan dr. Janssen.

Mevrouw Janssen:

Goedemiddag allemaal. In eerste aanleg heel erg hartelijk bedankt voor de uitnodiging om hier te mogen verschijnen. Ik was eerlijk gezegd een beetje verbaasd toen de uitnodiging binnenkwam. Dat heeft onder andere te maken met hoe de uitnodiging geadresseerd was. Sinds drie jaar ben ik lector Geweld in Afhankelijkheidsrelaties aan de Avans Hogeschool. Ik ben ook al vijftien jaar politieambtenaar en verbonden aan het Landelijk Expertise Centrum Eergerelateerd Geweld. Daar doen we wetenschappelijk onderzoek heel dicht tegen de operationele praktijk aan. Dit is een persoonlijke waarneming: ik heb toch het idee dat ik in meer van dit soort gremia verschijn sinds ik lector ben, waar ik als politieambtenaar nooit zou zijn uitgenodigd. En ik dacht: goh, als ik dan toch langs mag komen, kan ik wellicht een lans breken voor andere collega's en mijn positie binnen het korps. Ik heb de uitnodiging zo begrepen, dat ik iets mag zeggen over de relatie tussen wetenschap, onderzoek en de politiepraktijk. Zoals ik al zei: in mijn dagelijks leven ben ik met name bezig met huiselijk geweld en geweld in de multiculturele samenleving, met thema's als eerwraak, huwelijksdwang en vrouwenbesnijdenis. Met name tussen huwelijksdwang en het arrangeren van huwelijken enerzijds en het integreren van onderzoek in de politiepraktijk anderzijds zie ik heel veel parallellen. Ik ben niet voor dwang. Dwang is geweld en dat zou ik niet in willen zetten om de operationele praktijk op een ander niveau te kunnen krijgen, maar enige vorm van arrangement om onderzoek en praktijk dicht bij elkaar te brengen kan helpen. Spontaniteit moet je soms afdwingen: met een beetje hulp leren de partners elkaar wat beter kennen. Daar ben ik inmiddels wel van overtuigd. Koppelen heeft ook een heel slechte reputatie. Dat brengen wij tegenwoordig in verband met mensenhandel, maar enige vorm van koppelarij kunnen mensen zoals ik of anderen in mijn positie binnen het korps heel goed voor hun rekening nemen.

Wat ik heel erg jammer vind – ik zit ook bij de commissie Kennis en Onderzoek – is dat er heel veel over de politie en de collega's op de werkvloer gezegd wordt, maar dat die zich geen partij voelen. Dat geldt evenzeer voor de komst van de nationale politie als voor de personele reorganisatie en dat geldt ook voor wetenschap. Op de werkvloer leeft

heel erg het idee dat dit de mensen allemaal overkomt. Als ik terugkeer naar de wetenschap: een heel groot probleem is ook dat er weinig of relatief weinig gebeurt met de uitkomsten van al die honderden onderzoeken die elk jaar worden uitgevoerd. Dat brengt mij dan terug bij de lessen die ik geleerd heb over het arrangeren van huwelijken. Als er een goede koppelaar bij zit, kan die het paard toch naar het water leiden. Dat zouden heel goed mensen uit de eenheden kunnen zijn, want daar wemelt het van de academisch geschoolde mensen, die vaak al onderzoekervaring hebben en daar ook mee verder willen. Ik zie zelf op mijn vakgebied tal van onderzoeksplannen en -aanvragen langskomen van academici, van universiteiten, van onderzoeksbureaus en ook van de Academie. Die plannen en aanvragen getuigen niet altijd van realiteitszin, simpelweg omdat mensen de politie niet kennen. Ik denk dat we, door daar mensen aan te koppelen die al in de organisatie zitten, betere opzetten en minder weerstand op de werkvloer krijgen. Het is ook een heel mooie manier om het eigen personeel beter te scholen. Ik zit nu naast meneer Fijnaut. Ik vind hem daar een vleesgeworden voorbeeld van. Hij spreekt verschillende generaties aan, niet alleen door zijn kwantitatieve productie, maar ook door zijn kwalitatieve productie. Maar het belangrijkste punt in zijn werk is, als ik het heel plat formuleer: aan hem ruiken we nog de stal. Je hoort daar een politiemanspreken. Dat is ook een probleem bij al die rapporten die verschijnen: daarin spreekt men niet de taal van de organisatie. Dat is ook niet elke onderzoeker gegeven. Het vraagt sociaal heel veel van onderzoekers om zich goed in die wereld te verplaatsen, maar we hebben tal van mensen die als een *trait-d'union* binnen de organisatie zouden kunnen fungeren. Ik wil niet alleen praten over zorgen. Ik wil er optimistischer in zitten. Ik zou er toch voor willen pleiten dat we daar structureel meer aandacht voor vragen – ik hoop dat dat gebeurt – in alle beleidsstukken, nota's, vragen en ander papier dat nog gaat verschijnen, ook over nieuwe onderzoeksagenda's bij de politie en de inrichting van die onderzoeksfunctie. Dat lijkt mij voldoende introductie.

De voorzitter:

Dank u wel, doctor Janssen. Dan is het woord aan de leden. We zijn inmiddels met wat meer leden en we hebben twee gastsprekers, dus ik wil u verzoeken om u tot één vraag te beperken en die gericht aan een van beide gastsprekers te stellen. Als u zich daaraan houdt – ik kijk hiervoor naar bepaalde leden – is er straks wat meer ruimte om door te vragen. Ik wil beginnen bij mevrouw Den Boer van D66.

Mevrouw Den Boer (D66):

Dank u wel, voorzitter. Ik wil hier een creatieve draai aan geven door één vraag, dezelfde vraag, aan beide vertegenwoordigers hier te stellen. Ik begin even bij professor Fijnaut. Hij weet natuurlijk dat onze paden elkaar diverse malen hebben gekruist, bijvoorbeeld bij de commissie-Van Traa. Dat is al lang geleden, maar dat was toch een heel belangrijk onderzoek, een parlementaire enquête over de politie. U zegt in uw publicatie dat de politie geen rustig openbaar bezit is. U spreekt heel veelvuldig over een politiecomplex. Het gaat niet over de politieorganisatie *sec*, maar het gaat over het functioneren van de politie in context. De Politiewet 2012 is een snelkookpanoperatie geweest, een big bang, zoals net door meneer Kuijken al werd gezegd. Bij mij dringt zich dan de vraag op of we niet verkeerd begonnen zijn. We zijn te snel met dat reorganisatieproces begonnen, maar waar blijft de visie? De visie zou bijvoorbeeld moeten gaan over de vraag of veiligheid een recht is en niet een commodity, of een privaat goed. Waarom staat het maatschappelijk rendement van de politie niet centraal? Mijn vraag aan u, aan u beiden, is...

De **voorzitter**:

Dat is inmiddels vraag drie, volgens mij, als ik zo aan het tellen ben.

Mevrouw **Den Boer** (D66):

Nee, nee, nee. Als je een visie zou moeten schrijven die vooraf zou moeten gaan aan aanpassingen of hervormingen, uit welke concrete punten zou die dan moeten bestaan? Aan mevrouw Janssen, een van de weinige vrouwelijke politiewetenschappers die er zijn, stel ik graag diezelfde vraag.

De **voorzitter**:

Meneer Van Raak, kunt u laten zien dat u het korter kan?

De heer **Van Raak** (SP):

We hebben vandaag de evaluatie van de Politiewet. Toen die in de Tweede Kamer werd goedgekeurd, hebben eigenlijk alle partijen twee zorgen geuit: lokale inbedding en cultuurverandering. Volgens mij zijn die allebei niet uitgekomen en volgens politiemensen zelf ook niet. Nu hebben we een evaluatie gehad. Ik heb hierover een vraag voorgelegd aan de heer Kuijken, maar die had er niet echt een antwoord op, of ging er in ieder geval omheen. Daarom wil ik die vraag nu aan jullie voorleggen, misschien ook in de volgorde professor Fijnaut en dan doctor Janssen, maar u mag zelf kiezen. Hoe is het te verklaren dat de afspraken met de Tweede Kamer over lokale inbedding niet zijn nagekomen? Waarom is men er niet in geslaagd om de structuurverandering aan te grijpen om een cultuurverandering te bewerkstelligen?

De **voorzitter**:

Dat waren twee vragen ineem, maar goed. Mevrouw Buitenweg.

Mevrouw **Buitenweg** (GroenLinks):

Ik wil eerst mevrouw Janssen geruststellen, want soms is er wel een synergie tussen wetenschap en politiek. Zo is er deze week gesproken over huwelijksdwang en dat gebeurde naar aanleiding van het rapport van de Universiteit Maastricht. Dat gaat hopelijk leiden tot een wetswijziging, dus het kán wel, maar ik snap heel goed uw hartenkreet. Ik heb één concrete vraag. Ik wil eigenlijk gewoon weten wat u vindt van de ontwikkeling van de boa's. In Amsterdam zijn er geloof ik vijf verschillende uniformen. Wat vindt u daarvan? Als het anders zou moeten, hoe zou het dan moeten?

De **voorzitter**:

Dank u wel. De heer Arno Rutte.

De heer **Arno Rutte** (VVD):

Ik durf te zeggen dat het zeker met mevrouw Janssen goed onderzoek doen is. Die ervaring heeft ooit tot mijn afstuderen mogen leiden en – ik was het alweer vergeten – ook tot een publicatie. Die ging over het beëindigen van de korte vrijheidsstraf in Duitsland aan het einde van de 19de eeuw, zo zeg ik even uit mijn hoofd. Dat is een totaal ander onderwerp, maar voor de liefhebbers: al dat moois is dus nog na te lezen. De heer Fijnaut heeft een heel uitgebreide positiepaper geschreven. Die heb ik helemaal doorgelezen. Daarom stel ik hem nu geen vraag, maar ik neem er wel iets van mee, namelijk dat hij zeer kritisch is over de evaluatie van de Politiewet zoals die door de commissie-Kuijken is gedaan, op allerhande manieren. Hij geeft veel handvatten: kijk hier nog eens naar, dit moet eigenlijk anders. Daar geeft hij ook redenen voor. Maar ik hoor mevrouw Janssen zeggen: als je nou onderzoek doet, doe dat dan samen met de politie en spreek daarin dan ook de taal van de organisatie. Aan haar als ervaringsdeskundige vraag ik hoe zij dan kijkt naar de

evaluatie van de Politiewet. Wordt daarin nou de taal van de organisatie gebruikt? Kun je daar als politieagent mee uit de voeten? Zitten daar nou handvatten in om mee vooruit te gaan, of valt daar nog wat aan te verbeteren?

De voorzitter:

Dank u wel. Mevrouw Van der Graaf.

Mevrouw **Van der Graaf** (ChristenUnie):

Dank u wel. Als ik professor Fijnaut zo hoor, denk ik: het had allemaal anders gemoeten. Dat baart me eerlijk gezegd zorgen, maar ik wil even de vraag oppakken die ik ook aan de heer Kuijken heb gesteld. Die gaat over de positie van de burgemeesters, ook in de kleine gemeenten. Ik hoor professor Fijnaut zeggen: breng de politie terug naar de burgemeester, naar de gemeente. U heeft daar een stevig pleidooi voor gehouden. Zojuist heb ik die vraag gesteld aan de heer Kuijken. Hij herkende ook dat de burgemeesters meer informatie moeten hebben; dat is hun wens. Zij moeten over het integraal veiligheidsplan met de gemeenteraad kunnen overleggen, zij moeten in de regio het overleg voeren. Ik proefde dat meer als een actiepunt dat ook wat vraagt van de burgemeesters zelf in dit licht. Ik ben benieuwd hoe u daartegen aankijkt, wat uw visie daarop is. Hoe zouden we die lokale inbedding kunnen versterken, met het oog op zowel de rol van de burgemeesters in de kleine gemeenten – zij hebben met dezelfde criminaliteit, uitdagingen en veiligheidsvraagstukken te maken als de grotere gemeenten – als de rol van de gemeenteraden?

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Mevrouw Kuiken.

Mevrouw **Kuiken** (PvdA):

Dank, voorzitter. Ik heb een vraag over de cultuur, vanuit een wetenschappelijke invalshoek. Er is veel gesproken over de vraag of je structuurveranderingen nodig hebt om een cultuurverandering te bewerkstelligen. Velen zeggen ja, maar dat alleen is nooit voldoende. Ik zou dus graag met een wat meer wetenschappelijke bril willen kijken naar dat proces van cultuurverandering, waar wel behoefte aan was. Het is een heel open vraag, maar ik ga ervan uit dat u daar wel raad mee weet.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan de heer Van Dam.

De heer **Van Dam** (CDA):

Voorzitter, u kent mij: ik doe echt alleen wat u wilt, dus ik zal mij tot één iemand richten met één vraag, althans in deze ronde. Mijn vraag is voor de heer Fijnaut. Een beperking tot één vraag is eigenlijk lachwekkend, gelet op de breedte van het onderwerp, maar ik wil wat vragen over de werking van de basisteams. Dat heeft vooral te maken met de bestrijding van de criminaliteit. Ik breng het rapport van Van der Torre in herinnering waarin hij schrijft dat de recherchefunctie binnen de basisteams eigenlijk helemaal niet ontwikkeld is. Mijn vraag aan Fijnaut is: als hij nou al die rapporten van de commissie-Kuijken leest, als hij weet welke bedoeling de wet heeft gehad, denkt hij dan dat het ooit nog goed gaat komen met die basisteams? Wat is ervoor nodig om de basisteams in de bestrijding van de criminaliteit, zoals drugscriminaliteit, ondermijning en andere zaken, op de rit te krijgen?

De voorzitter:

Dan tot slot mevrouw Helder van de PVV.

Mevrouw **Helder** (PVV):

Dank u wel, voorzitter. Ik wil u eerst allebei danken voor uw komst naar de Kamer en de notitie. In artikel 74 van de Politiewet staat: de evaluatie betreft de doeltreffendheid en de effecten van de wet in de praktijk. Daarvan zegt de heer Fijnaut: door een eenzijdige bestuurlijke oriëntatie blijft de feitelijke werking van het korps verregaand buiten beeld en wordt zodoende de vraag naar doeltreffendheid en effecten niet of niet afdoende beantwoord. Dan zou mijn vraag zijn: moeten we de evaluatie opnieuw doen? Dat zou wel heel ambitieus zijn, dus dan zou ik vragen: is er een herstelkans? Als ook dat te ambitieus is, kan dat herstel dan ten aanzien van de twee aanbevelingen die met name in het oog springen, namelijk de regio-indeling en de herinrichting op twee niveaus, te weten de districtsrecherche en de basisteams?

De **voorzitter**:

Dank u wel. Dat lijkt me een mooie eerste ronde. Doctor Janssen, kunt u beginnen?

Mevrouw **Janssen**:

Zeker. Het zijn een hele hoop vragen. Ik weet niet of ik op allemaal een snel en adequaat antwoord heb, maar laat ik bij het begin beginnen. Dat is de vraag naar een visie. Dat is wel een dingetje, om het zomaar te zeggen. Ik heb uiteraard het rapport van de commissie-Kuijken gelezen. Ik heb net ook goed geluisterd naar de heer Kuijken en hoe hij zijn taak heeft opgevat. Dat is symptomatisch voor deze tijd: het is een bedrijfseconomische opvatting; het gaat over beheersvraagstukken. Fundamentele vragen over de taakopvatting en -invulling van de politie blijven toch behoorlijk buiten schot. Dat lijkt mij persoonlijk wel een grote beperking. Dat brengt mij gelijk bij het volgende probleem. De heer Rutte vroeg hoe een en ander beleefd wordt op de werkvloer. Ik heb niet de pretentie dat ik namens alle collega's kan spreken, maar het gebruik van termen als «commodities» in relatie tot het politieapparaat maakt dat de evaluatie voor een aantal mensen toch een zekere afstand oproept en geen tekst – of product, om in stijl te blijven – is waarin collega's zich herkennen, laat staan dat zij zich erbij betrokken voelen. Ik denk dat ik het zo heel netjes zeg. Dat is dus wel iets om naar te kijken.

Vanuit die insteek lijkt het me ook heel lastig om tot cultuurveranderingen te komen. Dat raakt aan de *cri du coeur* die ik inzake onderzoek aan het papier heb toevertrouwd. De mensen hebben toch het idee dat het gesprek over hen, over hun hoofden heen, gevoerd wordt en niet met hen. Van huis uit ben ik cultureel antropoloog en in die hoedanigheid wil ik waarschuwen voor reïficatie van het cultuurbegrip, want cultuur is geen ontastbaar ding. Cultuur is wat mensen doen, wat je elke dag beleeft en doorleeft. Het is ook het eigen handelen. Dat is nooit iets wat top-down in een organisatie kan worden opgelegd, laat staan veranderd.

Ik wil de heer Fijnaut niet het gras voor de voeten wegmaaien, dus hier laat ik het voorlopig even bij.

De heer **Fijnaut**:

Dan ga ik het lijstje af, voorzitter.

We staan nog altijd achter die big bang, moet ik u zeggen. Ik was erbij toen de heer Opstelten naar hier kwam. Zijn objectief was die nationale politie maken. Ik ben het nog altijd hartgrondig met hem eens: dat was de enige manier om uit dat enorme slop te komen waarin het regionale bestel was terechtgekomen. Dat ging niet langs de weg der geleidelijkheid. Ik denk ook dat dat zo is. Dus die big bang vond ik eigenlijk wel heel goed. Alleen – dat was ook waar ik mij dan wel meteen tegen gekeerd heb – een big bang moet je natuurlijk wel met verstand doen. We laten toch niet zomaar bommen ploffen? Ik bedoel, je gaat toch wel met verstand te werk? Ik vond persoonlijk die beslissing om nationale politie te

maken heel goed. Dan krijg je natuurlijk de vraag «hoe richt je hem in?» op de twee grote dimensies. Daarvan vind ik dat men eigenlijk eind 2010, 2011 niet goed heeft gebruikt om na te denken over wat dat dan voor een korps moet zijn, in de Nederlandse verhoudingen van nu. Economisch, demografisch, infrastructureel, met de omringende landen. Ik heb wel op de achtergrond met insiders e-mailwisseling gehad, maar ja, dat was gewoon een onbegonnen discussie. Toen ik dat zag gebeuren, ben ik aan de noodrem gaan hangen in de Eerste Kamer. Dat is wat er gebeurd is. Op bepaalde punten was én de Kamer én ook Opstelten het helemaal met me eens, zeker over de positie van de korpschef. De rest is eigenlijk blijven hangen en doorgemarcheerd.

Nu, als het dan gaat om dat complex, inderdaad, dat is ook een oude discussie. Hoe je je reguliere politie inricht hangt eigenlijk in beginsel af van de begrenzing van de politietaak. Als jij een reguliere politie wilt die alleen maar ordehandhaving doet, dan heb je heel veel bijzondere en niet-militaire en weet ik wat particuliere politie nodig om dat complex te vullen. Want die behoefte is er wel.

Maar heb je een reguliere politie met een brede taakstelling, vanaf zeg maar de wijken tot en met de DSI-achtige interventies en ook zware ordehandhaving én deelname aan politiemissies, ja, dan heb je natuurlijk weinig ruimte voor bijzondere en voor speciale en particuliere politie. Ik bedoel, degene die dat in Nederland ooit het best heeft geformuleerd, was wijlen de hoofdcommissaris van Nijmegen, Perk, in niet uitgegeven rapporten, De begrenzing van de politietaak. Dat is wel het ei van Columbus.

Dan rijst natuurlijk de vraag, als je een visie wilt ontwikkelen: over welke grenzen hebben wij het dan? Ik denk dat je altijd twee kanten uit moet gaan. Punt een moet je toch kijken naar de samenleving waarin die politie moet functioneren. Dat gaat dan evengoed over het leven in grote woonwijken, met alle anonimiteit en onkenbaarheid van dien, waar politiemensen ontzettend belangrijk zijn, tot en met dat je, als je in terrorismebestrijding zit, dus gewoon offensieve, quasi-militaire operaties moet kunnen uitvoeren. Dus dat hangt heel sterk af van je probleemstelling naar die brede samenleving toe.

Maar je kunt natuurlijk geen politie hebben die op eigen houtje meent dat zij voor de probleemoplossing is. Daarvoor heb je nou precies een democratische rechtsstaat. Dus dat moet je dan wel in een soort wisselwerking zien met de manier waarop je de zeggenschap over dat apparaat verdeelt, van hoog tot laag, van bestuur naar justitie. En zo kun je wel tot een visieformulering komen.

Mijn standpunt is – en dan praat ik niet alleen over Nederland, maar kijk ik ook naar de hervormingen in Baden-Württemberg, ik kijk naar de Metropolitan Police London – dat je tegenwoordig politie nodig hebt die op een vrij grote bandbreedte kan functioneren, die wel een politiekorps moet blijven, in de oorspronkelijke zin van het woord, een corps de police, iets wat als één geheel werkt. Want die wijkagent is somtijds even belangrijk, ook naar zware misdaad, en ook naar terrorisme, als de inzet van die DSI'ers. Die DSI kan niet met verstand worden ingezet binnen rechtsstatelijke kaders als er op de werkvloer niet de mensen zijn die ook in die informatievoorziening naar zo'n geweldsapparaat toe adequaat functioneren. Dus dat is eigenlijk de opgave.

Die opgave had men moeten maken, maar die eerste stukken over de inrichting – ik heb ook nog een boek daarover geschreven om me te verantwoorden voor, zeg maar, mijn noodremprocedure – die eerste rapporten over de nationale politie waren niet te lezen gewoon, niet te begrijpen. Een eerstejaars in Leuven had ik naar huis gestuurd. Dan had ik twee pagina's gepakt en die met rood gecorrigeerd, en als die student gekomen was, had ik die open neergelegd op mijn bureau en was ik even naar de wc gegaan. Dan had hij geobsedeerd zitten kijken naar die pagina's, en als ik dan terug kwam, zei ik tegen die student: en nu ga je

zelf thuis je huiswerk maken, terug naar huis, en als je fatsoenlijke stukken hebt gemaakt, dan kun je die hier nog een keer komen aanbieden. Dat was echt een drama geworden.

Ik weet niet wie dat in mekaar gefrutseld hebben, al die stukken. Ik hoor daar allerlei verhalen over wie dat geweest zijn of hoe dat gegaan is. Maar het was gewoon zwaar onder de maat. En daar beginnen voor een deel de problemen en ook uw problemen met die lokale inbedding.

Ik ben er ook erg van overtuigd dat, zeker in die Nederlandse samenleving, met een lange traditie van gemeentepolitie, met alles wat dat met zich meebrengt. Maar ook als je ziet dat we geen 900 gemeentetjes meer hebben. We hebben er nog 380. Het zijn allemaal grote gemeenten naar verhouding, met 15.000, 20.000, 25.000 inwoners. Die hadden in het andere regime gekwalificeerd voor een korps gemeentepolitie, met een aantal hoedanigheden en kwaliteiten.

Dus we zitten gewoon in een zeer verstedelijkte, urbane samenleving, met grote gemeenten eigenlijk, en dat nog gepaard gaand met een sterkere beklemtoning van de rol van het lokale bestuur, niet alleen in die ordehandhaving van de jaren zestig, zeventig, maar ook in de misdaadbestrijding, ook in de hulpverlening. Zie wat er gebeurt vandaag de dag met zogenaamde mensen die overlast geven, en een burgemeester die heel geprofileerd is geraakt in de voorbije twintig jaar. Het lag voor mij toch voor de hand, als je ziet wat de problemen zijn in een aantal gemeenten – ook wat u zei, in die kleinere gemeenten; neem in mijn regio Gilze-Rijen of Hilvarenbeek – dat die nationale politie gemeentelijk was ingebed. Ik heb op de achterhand en op de voorhand daarvoor gepleit, maar men dacht dat ik een soort oubollige liefhebber van gemeentepolitie was, niet ziende dat juist nationale politiekorpsen eigenlijk floreren als ze zeer lokaal zijn ingebed. Dat kreeg ik niemand aan het verstand gepeuterd gewoon. Ja, dan houdt het op, terwijl ik natuurlijk zei: vanaf de zeventiende eeuw is dat eigenlijk het stramien. Daarom is zo'n Gendarmerie Nationale in Frankrijk met brigades ingebed in de lokale samenleving.

Indertijd, toen ik nog bij de Politieacademie zat, gingen wij stage lopen bij het Korps Rijkspolitie, in kleinere gemeenten, in Midden-Nederland, in de kop van Groningen. Die adjudanten kwamen gewoon het dorp niet uit omdat iedereen ze aansprak. En op maandagmorgen was ie bij de burgemeester en op vrijdagavond ging hij zeggen hoe de week verlopen was. Dus ja, dan is het toch wel vrij bizar, vind ik eerlijk gezegd, dat men die nationale politie niet gemeentelijk heeft ingebed in de Nederlandse verhoudingen en in de Nederlandse samenleving. Waarom dat niet gebeurd is, is gewoon een gebrek aan visie denk ik. Gewoon een totaal gebrek aan visie, zowel op de politie zelf als op de Nederlandse samenleving.

De voorzitter:

Professor, dit roept een aantal vragen op. Ik begin bij mevrouw Den Boer.

Mevrouw **Den Boer** (D66):

Eens hoor, met professor Fijnaut, maar ik ben toch een beetje bang voor een spruitjeslucht hier als het gaat om de lokale inbedding, omdat de samenleving zelf zo aan het veranderen is, mobiel aan het worden is en aan het digitaliseren. Ja, dat gebeurt ook. Ik vraag me af, als je dan een visie maakt over de politie, moet dat er niet ook in betrokken worden, die veranderende samenleving?

De heer Fijnaut:

Ja, maar die samenleving verandert aan de voet. Dat is ook een van mijn kritiekpunten op dat rapport. Als je ziet hoe Nederland is ingeweven in grote transportassen wereldwijd, hoe belangrijk de politie is op die grote transportassen, of het nou het water is, de weg, de lucht of wat dan ook, is het toch onbegrijpelijk dat je geen evaluatie van de nationale politie maakt

die ook die kanten heeft, en dat je dan dat soort cruciale componenten van een nationale politie niet in die evaluatie betreft? Daar kan ik met mijn verstand gewoon niet bij. En een politie die gemeentelijk is ingebed, hoeft helemaal geen spuitjeslucht te zijn. Ga naar de Belgische politiekorpsen kijken, in Tongeren, in Leuven, in Gent, in Antwerpen waar ik goed thuis ben. Ik zou zeggen: de burgemeesters in Nederland kunnen ze benijden, zo goed ingebed als die lokale korpsen zijn in die stedelijke omgeving. Ik heb nog nooit spuitjeslucht geroken in Leuven. Het heeft de meest innovatieve universiteit van Europa. Daar heb je geen spuitjeslucht, die zit misschien ergens anders in België maar niet in Leuven bijvoorbeeld. Nee, dat vind ik echt geen spuitjesluchtverhaal.

Als je kijkt naar de brede maatschappelijke ontwikkelingen, zowel in de misdaad als in het verkeer als in de terrorismebestrijding, nee, die gemeentelijke inbedding is crucialer geworden. Als mensen in Tilburg mij vragen: «Cyrille, bij welk politiebureau moet ik zijn», dan heeft dat toch niks met spuitjeslucht te maken? Twee jaar geleden kwamen er mensen bij mij, die vroegen: «Meneer Fijnaut, kunt u misschien eens langskomen? Wij snappen er helemaal niets meer van, de wijkagent komt hier, een forensisch rechercheur, nog een rechercheur, dan belt er weer eentje op, dan weer de meldkamer.» Toen heb ik hun aanbevolen: «Houd een dagboek bij voor veertien dagen, wie er allemaal bij u over de vloer komt of contact zoekt.» Nou, echt chaos gewoon. Ik zei: «Stuur dat nu maar naar de burgemeester en ook naar de hoofdofficier, dan zien ze wat ze hebben aangericht met een nationale politie die aan de voet niet coherent georganiseerd is.» Dus ik zie grote nadelen.

De voorzitter:

Ik onderbreek u even, want ik zie ook nog een vraag van de heer Van Raak. Daarna mevrouw Buitenweg. We komen er wel.

De heer Van Raak (SP):

De heer Fijnaut noemde Gilze-Rijen en Hilvarenbeek. Ik kom uit Hilvarenbeek.

De heer Fijnaut:

Dat weet ik, daarom zei ik het ook.

De heer Van Raak (SP):

Het politiebureau is daar afgebroken en er zijn dure appartementen neergezet. De heer Fijnaut geeft een antwoord waarom die wet niet is uitgevoerd, waarom die regionale inbedding er niet is geweest: gebrek aan visie, ze hebben het gewoon niet gezien.

De heer Fijnaut:

Dat denk ik, ja.

De heer Van Raak (SP):

Onwil, maar misschien ook onkunde. En als Kamerleden opmerkingen maken over spuitjeslucht, dan denk ik dat we wel een richting hebben. Door wie zijn die plannen opgesteld? Zijn dat consultantachtige types geweest? Want ik ben wel heel benieuwd of de heer Fijnaut zo verschrikkelijk geschrokken is van die plannen. Ik was daar destijds ook van geschrokken. In de politiewereld waren in ieder geval de politiebonden er ook heel erg van geschrokken. Maar wie hebben dan die plannen gemaakt? Zijn dat mensen met blauw bloed of zijn dat allemaal consultantachtige types?

De heer Fijnaut:

Dat is voor mij ook nog altijd een beetje de vraag. Ik hoor daar wel uiteenlopende versies van. Maar het zijn in elk geval mensen geweest die

niet veel verstand van politie hadden, naar mijn idee. Zowel van, laten we zeggen, de politieorganisatie als van haar omschrijving democratisch-rechtsstatelijke termen. Er zijn enorme uitglijders gemaakt in de Politiewet – en als we niet uitkijken, krijgt het nu in de cao-onderhandelingen ook nog een hele nare staart, ik zeg het u maar in alle eerlijkheid – en aan de andere kant is er veel te weinig kijk op die ontwikkelingen, breed en in de Nederlandse samenleving, waar die politie op die 24 draaischijven eigenlijk vol moet meefunctioneren. Als ik net hoor zeggen dat er in die middelgrote of grote gemeenten, in die districten, heel veel informeel georganiseerd wordt, zeg ik: ja, natuurlijk. Een kind kan begrijpen waarom dat zo is. Die bestaande formele structuur sluit helemaal niet aan op de maatschappelijke realiteit. Ik heb genoeg contact met burgemeesters, met Noordanus en anderen, met wie ik veel gesproken heb over deze vraagstukken. In 2012 stonden wij aan de bouwput van een studentenflat in Tilburg met zijn tweeën. Toen ging het over de nationale politie. Daar zei hij: «Cyrille, het kan mij niet verdommen hoe ze haar inrichten, als ik maar een goede recherche heb, dat heb ik nodig in de stad hier, niet alleen in termen van opsporing van zwaardere criminaliteit en moeilijke gevallen en weet ik wat, maar juist ook om bestuurlijk gewoon voldoende backing te hebben van justitie. Ik wil een sterke recherche hebben.» Die heeft hij gewoon niet gekregen. Dus daarmee wil ik zeggen, het systeem sloot niet aan, noch op die maatschappelijke werkelijkheid, noch op die behoefte van die bestuurders in die grotere of kleinere gemeenten.

De voorzitter:

Mevrouw Buitenweg had ook nog een vraag?

Mevrouw **Buitenweg** (GroenLinks):

Ik geloof dat de heer Fijnaut nog iets ging roepen.

De heer Fijnaut:

Ik wil u graag van antwoord dienen over de boa's.

De voorzitter:

Maar hierover de heer Rutte wel? Dan nog eventjes.

De heer Arno Rutte (VVD):

Dan kom ik toch weer terug op het position paper van de heer Fijnaut, waarover hij nu ook het een en ander zegt. Hij heeft gerelateerd aan wat de heer Kuiken net zei, dat er is gekozen voor een inrichting langs de arrondissementslijnen. De heer Fijnaut vond dat een slecht idee, dat staat ook heel duidelijk in zijn paper. Hij zei: dat had u anders moeten doen. Dat kan, daar kan ik mij iets bij voorstellen. Vervolgens zei de heer Kuiken: dat kun je dus ook alsnog anders gaan doen, maar de politieorganisatie is nog steeds zo in beweging met die reorganisatie, dat dit wellicht niet het moment is. Hoe kijkt u daarnaar?

De heer Fijnaut:

Die gerechtelijke kaart – in 2005 zijn die voorstellen ingediend – heb ik goed bestudeerd en ook in mijn boek beschreven. Het ging erom twee problemen op te lossen bij de zittende magistratuur. Dat zij in de vakantie eigenlijk de deur niet konden openhouden van het bedrijf, en dat zij in een aantal zaken te weinig gespecialiseerd waren. Dat had dus helemaal niets te maken met het politievraagstuk of het politiebureau in deze tijd, en opeens wordt dat de kapstok waaraan men eigenlijk voor een deel de ruggengraat van de nationale politie ophangt. Nu is er net een evaluatie geweest van die gerechtelijke kaart. Ik weet niet of u die gelezen heeft. Dat is natuurlijk een drama geworden. Kijk gewoon naar die evaluatie. Alle mensen die ze geïnterviewd hebben zeggen: ja we hebben er wel een beetje voordeel bij gehad, maar al die grote verhalen over die herindeling

van de magistratuur en die gerechtelijke indeling van Nederland hebben gewoon tot niets geleid. Daar heb ik ook met Hirsch Ballin indertijd over gesproken: waarom doe je nou zoiets? Waarom maak je niet gewoon serieuze arrondissementen in die 24 grote gemeenten, zodat de mensen de rechtbank in hun midden hebben, waar ze gewoon naartoe kunnen gaan, herkenbaar? Waar ze bij kunnen gaan zitten als hun rechters recht spreken? Waarom ga je daar tien grote zwevende arrondissementen maken om een intern probleem van de zittende magistratuur op te lossen? En dan wordt daar ook nog een keer de politie aan gehangen. Dus ja, er is gewoon een totale mismatch geweest tussen die gerechtelijke organisatie, zeker ook op het niveau van het Openbaar Ministerie, en de manier waarop men de politie gereorganiseerd heeft. Dat is mijn eerste opmerking.

Mijn tweede opmerking is dat ik zie dat die regionale indeling zoals die nu bestaat, afbrokkelt. Men had daar ook in mijn ogen een grote fout gemaakt door die informatieafdelingen apart te organiseren, net zoals het beheer los te organiseren van de taakuitvoering en van de executieve onderdelen. Ik zie nu, met name door de positieve ontwikkelingen in de ICT, dat daar echt een kwantsprong is gemaakt ten opzichte van 2009. Ook de reviewcommissie schrijft daar eigenlijk heel positief over: 80% is gerealiseerd. Door die versnelling van de hervorming van de ICT en het beschikbaar stellen aan politiemensen van telefoons, waarmee ze eigenlijk enorme bestanden aan kunnen en niet meer afhankelijk zijn van informatieverwerkers ver van de eerste lijn, ver van de uitvoering, die hen eigenlijk niks te bieden hebben omdat ze niet weten wat het probleem van die rechercheurs of van die politiemannen in die basisteams, stort dat nu in elkaar. Want nu zeggen die rechercheurs: ik kan over heel Nederland kijken, ik heb al die papieren informatieverzamelaars niet meer nodig. Het hele idee van intelligence-led policing kun je wel zo'n beetje bij het oud vuil zetten binnenkort. Want die goede rechercheurs en die goede politiemensen kunnen gewoon op die grote bestanden werken en die kunnen bijna on the spot zien waar ze staan en wat er geweten is over de plek waar ze staan. Die hebben die informatieafdelingen niet meer nodig. Ik denk dus dat het regionale niveau voor een stuk vanzelf in elkaar kukelt. Dat is mijn idee erover. En daartoe wordt men ook door de nood gedwongen, hè. Als je de zware misdaadproblemen in Brabant en Limburg ziet, kun je natuurlijk niet volhouden dat een aantal mensen op regionaal niveau dingen doen, dat een beperkt aantal mensen van de recherche in het district dingen doen en dat er dan ook nog een keer een landelijke eenheid tussendoor fietst met een eenheid of met mensen. Ik bedoel de coherente eenheid is zoek. Alle principes van eenheid van actie, eenheid van beleid en eenheid van territoire zijn vanaf de 18de eeuw toch basisprincipes, ook van de politieorganisatie? Die zijn gewoon helemaal losgelaten. Het is een warboel geworden! Ik denk wel dat men vroeg of laat niet alleen die informatie-organisatie gaat bijstellen. Gelukkig maar, want een van de weinige lichtpunten in het rapport van de commissie-Kuijken is het deconcentreren van dat dienstencentrum, zodat het beheer veel beter aansluit op de taakuitvoering.

Ik kan hier wel zeggen dat ik de voorbije twee jaar meermalen nauw betrokken ben geweest bij het bij elkaar brengen van de taakuitvoering en het beheer van de DSI. Daar stond men ook in een spagaat. Men heeft een soort eigennuttige monopolistische opvatting dat het beheer voorrang heeft op de taakuitvoering en daarmee zou men bijna zelfs zijn kostbare onderdelen in de problemen brengen. Zover waren we ongeveer, hè. Dat is gelukkig nu gerepareerd. Goede politiemensen halen het weer bij elkaar, maar het blijft gewoon heel riskant om het zo ver weg te organiseren. Ik ben het met Kuijken eens dat het beheer, het interne beheer, echt moet aansluiten op de taakuitvoering. De taakuitvoering en de politiemensen die het doen, moeten niet iedere keer de berg op moeten om te

vragen wat er beheersmatig mogelijk is. Dat is natuurlijk te gek voor woorden.

Ook als je kijkt naar de huidige Politiewet, de districten en die grote teams, is het mijn opvatting dat de Politiewet het heel goed mogelijk maakt om de bestaande basisteams gemeentelijk in te delen en om die mensen behoorlijke huisvesting te geven. Daarboven kun je districten organiseren die je deels vult met mensen uit die basisteams en deels met mensen uit de regio's. De Politiewet verzet zich daar niet tegen en dat kan bij ministerieel besluit geregeld worden. Je moet dat niet overhaast doen en ik ben het er ook geheel mee eens dat je daarover met mensen moet praten en dat je daarvoor naar de politiebureaus moet gaan. Dat doe ik ook altijd. Ik ga niet eerst boeken zitten lezen. Dat doe ik veel en ik schrijf ze ook, maar ik ga altijd wel on the spot kijken. Wat is hier loos? Leg me dat nou eens uit? Dus ja, ik denk dat je dat zo wel kunt doen.

Dan kom ik nog even terug op uw boakwestie. Als men die politie niet gemeentelijk indeelt, dan is dat een wet van Meden en Perzen. Dat schrijf ik ook in mijn notitie. Iedereen die politiegezag of politionele autoriteit heeft en die men de politie afpakt, creëert een politie. Dat is al drie eeuwen een wet van Meden en Perzen. Als jij de nationale politie niet gemeentelijk organiseert en die behoefte aan politietaken als handhaving en toezicht er wel is, dan creëren die gemeenten natuurlijk hun eigen politie. Rotterdam heeft 1.500 man en Amsterdam heeft er onderhand 2.000. Ga naar websites; zij positioneren zich als: wij zijn eigenlijk het veiligheidskorps van Amsterdam. Dan denk je: hé, doet het er nog toe wat er aan de Elandsgracht zit of is dat franje geworden? Wat is dat eigenlijk hier?

Het is eigenlijk niet te geloven dat er zo'n enorme tweedeling gegroeid is. Had men die politie gemeentelijk ingedeeld en had men wat er op een lager niveau aan handhaving al was, op de een of andere manier geïntegreerd in dat nationale korps, dan waren we niet verzeild geraakt in toestanden die veel weg hebben van de Franse toestanden. En volgens mij had dat goed gekund. Die hebben aan de ene kant een police municipale die steeds meer wil, steeds meer kan, steeds meer bevoegdheden wil hebben en bewapend wil worden, enzovoorts. Kijk naar wat de boswachters bij u in de streek nu zeggen. Zij zeggen: wij willen wapens hebben, want wij worden uit onze eigen bossen gejaagd door lieden die daar met zwaar geweld komen stropen. Maar zo is het in Frankrijk ook begonnen. Dan krijg je gewoon een gewapende gemeentepolitie terug. Naast een police nationale en een gendarmerie nationale.

Ik vind dat we al ver over de rode streep heen zijn, maar als je dat wilt voorkomen, dan moet je het terugploegen en het terug bij elkaar brengen. Je moet dat dan niet alleen in dorpen doen maar ook in steden als Amsterdam en Rotterdam. Je krijgt competentieconflicten. Je krijgt coördinatieproblemen. Je krijgt problemen met de uitwisseling van informatie. Je krijgt reputatiekwesies. Ik denk inderdaad dat die boa's die in Tilburg rondlopen – ik praat altijd graag met die mensen – gewoon heel veel van die stad weten! Ik heb bij de gemeentepolitie Tilburg gewerkt en wat vroeger onze wijkagenten wisten, weten nu deze mensen. Allicht, want van de acht uur die ze dienst hebben, zijn ze zes uur op straat. Die kennen iedereen. Laat ik het zo zeggen: die weten nu veel meer van het grondniveau van de gemeente Tilburg dan de politie die daar in een bureau is weggestopt.

Mevrouw **Kuiken** (PvdA):

Voorzitter, ik moet zo weg maar ik heb eigenlijk nog een vraag voor mevrouw Janssen. Dus ik wil even kijken hoe we de orde verder vormgeven.

De voorzitter:

Ik stel voor dat we die vraag dan eventjes tussendoor laten gaan. Dat lijkt me het meest praktisch.

Mevrouw Kuiken (PvdA):

Ik ken de heer Fijnaut al heel lang en ik mag altijd graag naar hem luisteren, maar ik moet zo meteen helaas weg vanwege een andere afspraak.

Ik heb een vraag voor mevrouw Janssen. De discussie gaat natuurlijk vooral over hoe je de politie organiseert. Uiteindelijk gaat het erom dat er gewoon een kwalitatief goede politiezorg moet zijn voor ons aller veiligheid. Maar de discussie gaat natuurlijk ook voortdurend over sterkte en de vraag of we voldoende mensen hebben. Mijn vraag is gericht tot mevrouw Janssen, ook gelet op haar ambtelijke en professionele kennis. Als je het slimmer organiseert, kun je dan echt met minder mensen toe of heb je ook meer mensen nodig om het slim te kunnen doen?

Mevrouw Janssen:

Ik denk dat mijn collega's er in ieder geval behoefte aan hebben dat we stoppen met reorganiseren. Laat ik het even terugbrengen naar het LEC. Formeel zijn wij met elf mensen. We zitten er op dit moment met z'n achten waarvan twee mensen chronisch ziek zijn. Mede door de reorganisatie is het heel erg moeilijk om vacatures open te stellen. En als ze zijn opengesteld, zitten we met het probleem dat men elders in de organisatie – we werven collega's binnen de organisatie – de sollicitanten niet laat gaan omdat men zelf een probleem heeft.

Zeker ook omdat er in de veiligheidszorg heel erg wordt samengewerkt, zie ik heel veel problemen. Ik breng het terug naar mijn eigen vakgebied, de aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Op het moment dat er bij de politie en de nationale politie een personele reorganisatie werd doorgevoerd, vond ook de transformatie in het sociale domein plaats. De rookwolken zijn nog niet helemaal opgetrokken, maar we zien nu dat de bordjes zijn verhangen en dat mensen op andere plekken zitten. Verder rouleren mensen, waardoor kennis weer opgebouwd moet worden en kennis soms wegzakt. Het kost dus héél veel tijd om mensen inhoudelijk weer op vlieghoogte te krijgen en om de samenwerking tussen verschillende disciplines in de eigen organisatie en met partners buiten de organisatie weer op orde te krijgen. Het heeft geleid tot een enorme onrust en het is ook een uitputtingslag onder collega's. Het ontnemt sommige collega's echt het werkplezier. Ze worden ook ongerust, want ze weten niet meer hoe ze zich van hun dagelijkse taak moeten kwijten. Dat is wat ik dichtbij waarneem en ik vind dat wel een punt van zorg.

Ik denk dat er een efficiëntieslag te maken is als wij meer gebruik zouden maken van de kwaliteit die in de organisatie aanwezig is. Ik zou op voorhand niet willen zeggen dat we dan met minder mensen toe kunnen, want we hebben er eigenlijk al te weinig.

Mevrouw Kuiken (PvdA):

Hartelijk dank. Afrondend. Dat is natuurlijk het spanningsveld tussen het verhaal van mevrouw Janssen en het verhaal van de heer Fijnaut. De heer Fijnaut zou het liefst het hele model weer ter discussie willen stellen, maar gelijktijdig constateren we dat we in het huidige model de benodigde veranderingen zouden kunnen creëren door een bepaalde mate van rust te realiseren en door een aantal zaken fijn te slijpen en aan te passen. Dan is het even de vraag waar je precies start om dat te doen. Echter, ik ga nu de vloer verlaten. Ik zal het verslag van het laatste deel van deze hoorzitting nalezen. Hartelijk dank in ieder geval.

De voorzitter:

Dat is een goed moment voor mij om nog even te inventariseren hoeveel vragen er van de eerste termijn overgebleven zijn. Meneer Van Dam had u nog een vraag?

De heer Van Dam (CDA):

Ik denk dat er al heel veel gezegd is over niveaus maar ik zou het fijn vinden als er nog iets gezegd wordt over de recherchefunctie binnen de basisteams.

De heer Fijnaut:

Ik ben bijna geneigd om toch even op mevrouw te reageren. Maar goed, dat ga ik niet doen.

Ik denk dat je bij die recherchefunctie binnen die basisteams een groot onderscheid moet maken. Ik denk niet dat je een recherche moet organiseren in een basisteam. Als ik kijk naar de fenomenologie van criminaliteit en naar de ingewikkeldheid en de gevoeligheid van strafrechtelijke procedures, dan denk ik dat veel politiemensen in die basisteams eigenlijk niet gekwalificeerd zijn in termen van recherche en alles wat daarbij komt kijken. Ik denk ook dat je dat in de praktijk ziet wanneer men praat over die stroom verbalen die heen en weer gaat en terug moet. Ik denk dat dat voor een heel groot deel daarmee te maken heeft, maar dat wil natuurlijk niet zeggen dat die basisteams, geleidelijk terug op gemeentelijke leest geschoeid, in mijn ogen niet cruciaal zouden zijn voor de recherchefunctie. Dat denk ik wel en dat veronderstelt dat ze wel een nauwe verbinding hebben met een recherche op een dichtbij gelegen niveau waar men gemakkelijk mee kan communiceren, en dat het een recherche is die kwantitatief en kwalitatief van wanten weet.

Ik heb die onderzoeken gedaan naar de overvallen en de berovingen. Ik ben op een aantal plaatsen in Nederland gaan kijken. Indertijd maar ook nu nog wel zijn er regio's waar men dat goed doet en dan zie je gewoon dat die mensen uit die basisteams, die heel sterk lokaal functionerende teams, enorm belangrijk zijn voor die overvallen- en berovingsteams, omdat ze die op het spoor brengen van mensen die er eventueel voor in aanmerking komen om als verdachte te worden beschouwd. Zij weten daar gewoon heel veel van.

Als de recherche op zoek is naar iets, is het ontzettend belangrijk dat de mensen in die basisteams aangesproken kunnen worden om mee te rechercheren met die gekwalificeerde recherche. Dus die recherchefunctie moet je wel invullen. Dat is niet alleen voor criminaliteit in gewone zin waar, maar ook voor de terrorismebestrijding en de inzet van de DSI. Ik ben dus een enorm sterke voorstander van lokaal ingebedde politie en dan, eerlijk gezegd, nog het liefst van goede wijkagenten.

De heer Van Dam (CDA):

Dat u daar een enorme voorstander van bent, begon ik inmiddels door te krijgen. Mijn vraag richt zich dan nog even specifiek op het rapport van Van der Torre en anderen, waarin wordt gezegd dat je die recherchefunctie ook weer in die wijkteams moet gaan organiseren. Ik bedoel dan niet zozeer de functie als wel de functionarissen die die job dag in, dag uit doen. Ik vraag dat omdat ik het gelet op de ondermijning ook wel een uitdaging zou vinden om daar twee of drie man voor in te zetten, want dan kun je eigenlijk niks. Hoe leest u dat?

De heer Fijnaut:

Wat ik lees, is dat het een beetje ongenuanceerd is opgeschreven. Ik mag dat onderscheid zo wel maken. Neem nou de Regio Midden Brabant of Brabant in het algemeen met die grote wietplantages en die drugslaboratoria. Een man in een basisteam kan een hele belangrijke rol spelen in het waarnemen van en in het beluisteren van wat mensen erover zeggen,

maar als je dan ziet hoe ingewikkeld het is om bijvoorbeeld zo'n lab te ontmantelen, begrijp je dat je niet alleen een goede districtsrecherche nodig hebt maar ook die landelijke ontmantelingseenheid. Ik beschouw de politie als een corps de police en dan zijn de voeten even belangrijk als de kleine hersenen.

Mijn punt is dat je de politie zo moet organiseren dat ze zowel op het basale wijkniveau goed is ingevoerd als rechtstreeks verbinding kan maken met de topspecialismen die er in een land zijn. Die kunnen in die wijken broodnodig zijn, hetzij om een lab te ontmantelen, hetzij om eventueel met grof geweld te interveniëren, hetzij om rechercheoperaties voor te bereiden. Ik zie daar ook helemaal geen tegenstrijdigheid in, integendeel.

De voorzitter:

Ik zag nog een vraag van mevrouw Den Boer.

Mevrouw Den Boer (D66):

Nu we het toch over wijkagenten hebben: de wijkagenten zijn een verandering die een van de vorige Ministers, Opstelten, van toen nog Veiligheid en Justitie heeft doorgevoerd. Hij heeft gezegd: laten we een wijkagent per 5.000 inwoners hebben in Nederland. Maar ik zie die wijkagent ook wel een beetje als een doekje voor het bloeden. Van der Torre zegt zelfs: we moeten van de fixatie op wijkagenten af. Wat moet er nou in die visie staan over het verbinden van wijk, web en wereld? U zegt net als andere mensen hier aan tafel terecht dat de wijk heel belangrijk is, maar web en wereld zijn ook belangrijk. Hoe kunnen we die functionarissen dus in dat hele complex bedenken en goed positioneren?

De heer Fijnaut:

Die wijkagenten blijven gewoon cruciaal in dat hele politiewerk, ook in de volle omvang en in de volle breedte. Maar je moet ze natuurlijk niet isoleren in hun eigen beheerseenheid, ver weg van districten en ver weg van die hogere niveaus. Daar kan die wijkagent nooit van zijn leven bij komen. Die eet dan dus zijn kennis, zijn inzicht en zijn ervaring zelf op of hij deelt die met zijn collega's. Daar blijft het dan bij, maar als je dicht bij elkaar zit in een wat compactere organisatie, dan ziet die wijkagent ook dat hij wat hij weet en meekrijgt, eigenlijk à la minute kan delen met goede rechercheurs op districtsniveau en eventueel hoger op. Daar zijn die wijkagenten voor. En dat is natuurlijk ook niks nieuws.

Ik ben in '71 een jaar lang hoofd geweest van de wijkdienst in Tilburg met 35 wijkagenten. Wij kwamen op maandagmorgen samen. Die mannen vertelden mij wat er in de week was gebeurd. Ik zei wat er nodig was vanuit de recherche gezien of vanuit het verkeer gezien. Die boodschappen werden uitgezet en de volgende maandag hoorden wij dat terug. Super, wijkagenten!

Die wijkteamgedachte, zo rigoureus doorgevoerd, heeft dat voor een stuk kapotgemaakt. Dat is dan ook nog een keer, spijtig genoeg, doorgezet met die zogenaamde robuuste basisteams. Men heeft daar ideeën uit de jaren zeventig doorgevoerd, zonder zich af te vragen of dat in deze tijd nog wel dé formule is binnen een nationale politie. Dus ja, het is gewoon niet gebeurd. Ik ben een groot voorstander van wijkagenten, maar binnen een geheel, hè. Een wijkagent kan zelf niet zo heel veel. Je kunt zijn kennis, zijn inzicht en zijn ervaring ook niet productief maken als die niet kan communiceren binnen een groter geheel van specialismen en ondersteuning. Dat is gewoon een must.

Het idee dat je per 5.000 man een wijkagent moet hebben, vond ik een star idee. Ik vond dat een vrij onnozel idee. Toen ik dat zag op 28 november dacht ik: nou ja, nu grijpt men echt naar de noodrem om te verzekeren dat er ten minste overal wijkagenten zijn. In die zin kon ik het nog begrijpen, maar wijkagenten als dusdanig... Als die niet ingebed zijn

binnen de totale organisatie, dan zijn het toch een beetje doellose mannen en vrouwen. En dat zie je ook terug in die evaluaties, hè. Kijk nou naar de rapporten die over die basisteams gemaakt zijn, dan zie je toch gewoon het ongeluk van veel wijkagenten? Maar dat is dan wel zo georganiseerd.

Mevrouw **Den Boer** (D66):

Ik ben ook heel benieuwd naar de visie van mevrouw Janssen op de wijkagent.

Mevrouw **Janssen**:

Ik ben blij dat de heer Fijnaut op het laatste moment toch nog de vrouwen noemt. Hij heeft het altijd over de mannen van de politie.

Maar goed, er zijn heel veel deskundige mannen en vrouwen in de wijkzorg. Zeker vanuit de problematiek van eerdergerelateerd geweld en ander geweld in afhankelijkheidsrelaties hechten wij heel veel belang aan goede wijkzorg. Bij het Landelijk Expertise Centrum Eerdergerelateerd Geweld is netwerken een van onze taken in ons werkplan. Daar hechten wij heel erg aan, want dat is randvoorwaardelijk voor de operationele ondersteuning en om het wetenschappelijk onderzoek uit te kunnen voeren. Ik ben het wel met de heer Fijnaut eens dat die netwerkfunctie verandert in het afstruinen van borrels en recepties als we de mensen van de wijkzorg uit de wijken weghalen en als ze te ver weg zitten van het gebied waar ze actief horen te zijn. Dat is dus geen netwerk.

Het is een functie die heel erg onder druk staat bij de politie, maar die functie heeft wel te maken met de opbouw van een goede kennispositie. Het speelt bij radicalisering, maar het speelt ook bij eerdergerelateerd geweld en andere vraagstukken. Ik zie te vaak dat we weer symbolisch thee gaan drinken in een moskee als er iets misgaat. «Winning the hearts and minds» is gewoon een soort oppervlakkig charmeoffensief, want we moeten er altijd zijn. De ramadan is voor mij altijd een kritische tijd. Ik kom dan kilo's aan, want ik eet overdag bij de politie in de kantine en na zonsondergang ga ik naar een iftar. Ook als het goed gaat, moet je bij de mensen zijn. Burgers gaan je vertrouwen als je er vaak bent en als je de weg naar ze weet te vinden.

Netwerken is ook dat je goed politiewerk verricht. Mensen houden daardoor vertrouwen in de politie. Bij eerdergerelateerd geweld hebben we gezien dat ook burgers met een migratieachtergrond doorgaans veel vertrouwen in de politie hebben, meer dan in de andere maatschappelijke organisaties die ook met die problematiek bezig zijn. Vanuit het goede werk dat we kunnen doen, kunnen we ook bouwen aan netwerken, maar dan moet de hele organisatie daar ook aan meewerken en bijvoorbeeld ook mensen in de wijkzorg ondersteunen om die taak uit te kunnen oefenen. Waar ik echt gillend gek van wordt, is de uitdrukking «nice to know and need to know». Dat weet je vaak pas achteraf. Je moet eerst in die contacten investeren en het is zo Hollands, zo polderachtig, om van tevoren te bedenken wat je aan die contacten zou kunnen hebben en dan pas of je er wel of niet heen gaat. Dat is een verkeerde vorm van efficiencydenken en als we die wijkfunctie, die wijkzorg, laten afkalven dan komt juist die netwerkfunctie heel erg in het gedrag.

Dat geldt voor radicalisering maar ook voor een aantal fenomenen waar de recherche mee te maken krijgt. Ik maak me er trouwens ook zorgen over dat ik hier heel veel vragen hoor over ondermijning en georganiseerde misdaad, want de meest voorkomende vorm van geweld in de samenleving is geweld in afhankelijkheidsrelaties. We moeten misschien banger zijn voor de man of de vrouw die 's avonds naast ons thuis op bank zit. Je moet ook een netwerk hebben om die criminaliteit – het is criminaliteit! – aan te kunnen pakken. Maar daar heb je een stevige wijkzorg voor nodig.

Ik hoop daarmee uw vraag te hebben beantwoord.

De voorzitter:

Dank u wel. Ik zie al een tweetal reacties. Meneer Van Raak, u heeft ook een vraag voor mevrouw Janssen?

De heer Van Raak (SP):

Ik probeer even terug te keren naar de kern waarom we deze hoorzitting hebben georganiseerd. Ik vind die bijzonder interessant, maar ik word er ook erg droevig van. Toen ik Kamerlid werd, ben ik, net als de heer Fijnaut, erg geschrokken van het functioneren de korpsen. Er moest iets gebeuren. We hebben nu de nationale politie, maar daar zijn we allemaal teleurgesteld in. We hebben een evaluatie, maar daar zijn we volgens mij ook allemaal teleurgesteld over. We hebben als SP ook heel veel agenten ondervraagd, ruim 1.600, en die zien eigenlijk niet dat hun werk binnen de huidige nationale politie makkelijker wordt. Ze zien een ongelóoflijke afstand tussen hen, de blauwe kant van de politie, het blauwe bloed en de recherche, en het bestuur en de politieleiding. De heer Van Dam zei ook al dat we heel lang hebben gewacht op het rapport van de commissie-Kuijken. Maar ik kan daar niet zo veel mee omdat er op een aantal basisvragen nog steeds geen antwoord is gekomen. Waarom is die lokale inbedding niet gelukt? Waarom is die cultuurverandering niet gelukt? Kunnen jullie mij iets minder pessimistisch maken? Is er enig toekomstperspectief nodig voor agenten, want het begint wel echt een droeve boel te worden?

De voorzitter:

We beginnen bij mevrouw Janssen.

Mevrouw Janssen:

We moeten niet bij de pakken neer gaan zitten, want terwijl wij hier zitten te somberen over dat rapport gaat het werk buiten gewoon door. Al die schalen 8 en 9 zijn gewoon buiten bezig, terwijl wij hier sombere toekomstbespiegelingen houden. Ik denk dat dat ook de kracht is van de organisatie. Terwijl het huis wordt gerenoveerd – sommigen zeggen «gesloopt», afhankelijk van hoe ze erin zitten – wordt er wel gewoon doorgewerkt. Ik heb daar wel fiducia in, maar ik denk dat het zaak is dat wij meer oog krijgen voor wat er op de werkvloer speelt en voor de behoeften die mensen daar hebben. Mensen moeten meer het idee krijgen dat ze een stem hebben in dit verhaal.

De voorzitter:

Aanvullend, professor Fijnaut.

De heer Fijnaut:

Ik ben niet zo somber over wat er bij de politie gebeurt. De verhoudingen en de discussie daarover zijn mij natuurlijk wel vertrouwd. Maar als ik bij eenheden in de grensgebieden, bij de DSI of bij andere eenheden kom, zie ik nog altijd enorm veel vitaliteit en ook vernieuwingsdrang. Ik zie ook grote vernieuwingen, niet alleen in ICT-verband maar ook in het operationele. Dus ja, ik onderschat de veerkracht en de vitaliteit van de Nederlandse politie niet, maar ook niet die van een groot aantal Nederlandse politiemensen.

Wat de heer Kuijken zei, is waar: de loyaliteit en de veerkracht van die politiemensen hebben het mogelijk gemaakt dat die reorganisatie is doorgevoerd. Ik zeg daar dan wel bij dat ongeveer 11% ziek thuiszit. Er is dus kennelijk ook wel iets helemaal misgegaan. Ik denk dat wij dat, en ik sluit daarmee hierbij aan, voor een deel moeten wijten aan het feit dat men die reorganisatie veel te weinig samen met de mensen heeft doorgevoerd. Er is gewoon niet gepraat. Ik vroeg in de districten van Tilburg: wie is jullie nu eens komen uitleggen wat er gebeurt of wat er gaat gebeuren of wat er van jullie verwacht wordt door de mensen in Den

Haag die hier volop mee bezig zijn? Die zagen gewoon nooit iemand! Die zaten dus eigenlijk in een totaal anonieme situatie: wij gaan voort met wat wij doen en ondertussen wordt er van alles gereorganiseerd, waar wij wel de negatieve repercussies van ondervinden, maar zonder dat er met ons wordt gesproken hoe dit gestalte moet krijgen en wat dat voor ons betekent. De vakbonden hebben die rol voor een groot deel vervuld. Het is gewoon zo; ik kan niet anders zeggen.

Dat brengt mij ook bij mijn vervolg. Die zaak is niet verloren, bij wijze van spreken, maar ik denk wel dat als je nu, ook in het verlengde van dit rapport, op een aantal punten, ook in de tijd en met enige ruimte georganiseerd, veranderingen zou willen doorvoeren of aan zou willen sluiten op veranderingen die zich gewoon in de praktijk manifesteren en die je echt niet kunstmatig hoeft in te voeren, dan zal je wel moeten leren om dat ook gewoon met de mensen verder te ontwikkelen.

Wat ik bijvoorbeeld zie is dat het vroeger in die 26 korpsen heel moeilijk was om vernieuwingen en verbeteringen rond te pompen in de hele Nederlandse politie. Nu zie ik dat men in Groningen iets fantastisch goeds bedenkt op een aantal fronten die ik ken. Ik denk nu aan het dynamisch misdaadbeeld waar Frank Smilda in Groningen aan werkt. Door de nationale politie gaat dat als een lopend vuurtje door de hele politie heen en wordt het overal opgepakt. Zij rijden naar Groningen en Groningen rijdt naar Tilburg of Amsterdam. Dus ja, er zit nog altijd heel veel innovatie in die Nederlandse politie. Er zit ook veel innovatiekracht in en dankzij die nationale politie kan die veel makkelijker worden gemobiliseerd en geïmplementeerd. Maar men moet gewoon leren om met de mensen te werken. En dat is wel een groot probleem geweest, hè.

De voorzitter:

Heel kort, want mevrouw Helder is eigenlijk aan de beurt. Het is hier aanvullend op, neem ik aan.

De heer Van Raak (SP):

Heel kort. Ik ben het er van harte mee eens dat de politiemensen hun werk blijven doen. Daar mogen we ongelooflijk blij mee zijn want die loyaliteit wordt wel erg op de proef gesteld. Ik wil mijn vraag toespitsen. Ik merk heel veel dat politiemensen hun werk, ondanks het bestel, ondanks de discussies en ondanks de leiding, zo goed mogelijk blijven doen. Maar als ik de evaluatie lees van de commissie-Kuijken, zie ik dat ook daar de politiemensen niet in beeld zijn. Daarom mijn schrik, want hoe kunnen wij dan met deze evaluatie politiemensen bij de nationale politie betrekken en problemen oplossen? In deze evaluatie zijn ze immers eigenlijk niet in beeld gekomen.

De heer Fijnaut:

Ik vind dat het rapport van de commissie ook in de maatschappelijke discussie een negatieve rol heeft gespeeld, alsof het nergens toe heeft geleid en het nergens toe dient. Je moet de commentaren in de kranten eens zien, niet alleen die van wetenschappers maar ook die van anderen. Waarom deze hele tournee nu? Ik vind dat eigenlijk wel heel spijtig, omdat er op een aantal fronten in de infrastructuur, in de voorzieningen en in de manier waarop er wordt gewerkt heel veel gebeurt en ook veel goeds gebeurt. Die negatieve, mineure toon die de commissie eigenlijk bevordert heeft, vind ik wel heel erg. Ik vind het ook heel erg dat ze de politiemensen zelf niet heeft meegenomen in de evaluatie. Die zijn niet bij die evaluatie betrokken geweest. Als je als commissie op twee plekken in de regio gaat praten, heb je natuurlijk niet werkelijk met politiemensen gesproken. Nee, ga gewoon eens even een keer met ze mee en bekijk het eens een keer vanuit hun perspectief en vanuit hun kant. Natuurlijk heeft de politie altijd wel een beetje een boven- en een onderkant gehad, want dat zit een beetje in dat systeem. Door de

nationale politie is dat natuurlijk nog versterkt. Als je dan je hogere legerleiding op twee of drie niveaus wegzet van de mensen die in de eerste lijn functioneren, dan creëer je wel enorm veel afstand. Zeker als de mensen in die hogere geledingen niet bereid of in staat zijn om gewoon met hun eigen mensen te praten en mee te doen in het operationele domein, creëer je enorme afstand. Dat is waar ik daarstraks op doelde met mijn opmerking over die lopende cao-onderhandelingen. Dat zijn hele gevaarlijke momenten op dit gebied!

Als je zou willen veranderen, dan zou je op een paar plaatsen moeten beginnen om dat op een constructieve en een dialogische manier te doen met die politiemensen, want die zien die problemen ook en die zijn helemaal niet tegen veranderingen. Als ik praat met mensen van de basisteams en de recherches, hoor ik dat die de moeilijkheden ontdekken van deze reorganisatie, maar ook dat ze het eigenlijk graag zouden veranderen en in een andere richting zouden sturen. Ik denk niet dat ze veranderingsmoe zijn, maar ze moeten wel meegenomen worden en ze moeten weten waarvoor het gebeurt. Dat is volgens mij de boodschap.

Mevrouw Helder (PVV):

De heer Fijnaut heeft met wat hij net zei al veel vragen van mij beantwoord. Ik heb hem horen zeggen: «de wijkagent niet isoleren in zijn eigen districtseenheid» en «de 24 grote gemeenten zouden eigenlijk het vertrekpunt moeten zijn». Ik heb hem net ook horen zeggen dat we op een paar plaatsen moeten beginnen om de moeilijkheden aan te pakken en dat de politiemensen niet veranderingsmoe zijn. Ik zou mijn vragen bij elkaar willen pakken: hoe gaan we het vanaf nu met, ondanks of dankzij de evaluatie goed doen voor die mensen op de werkvloer, zodat het zo snel mogelijk werkbaar is voor hen?

De heer Fijnaut:

Als ik korpschef zou zijn, dan zou ik wel een strategie ontwikkelen. Ik zou toch wel gaan werken aan een stuk waarin ik toch eens bij elkaar breng wat er nu al is dankzij die lopende reorganisatie. Die reorganisatie zal ook nog wel een paar decennia doorlopen, want het idee dat de reorganisatie op een gegeven moment af is, vind ik eigenlijk eerlijk gezegd een vrij kinderlijke gedachte in de wereld waarin wij leven. Die zal nooit af zijn, maar het is wel heel belangrijk om in kaart te brengen wat er nu al verwezenlijkt is. Dat moet je niet laten doen door consultants, want dat is een diersoort waar ik niet veel mee heb. Doe dat dan ook gewoon met die politiemensen zelf, hè. Praat met hen over wat ze nu zelf aan positieve veranderingen ondervinden, ook dankzij en door die reorganisatie. Dan moet je, denk ik, wel aangeven dat dat op een redelijke termijn kan gebeuren. Ik zou dat dan uitproberen in een paar serieuze districten. Dankzij de nationale politie kun je de uitkomsten en de ervaringen die daarmee worden opgedaan eigenlijk zeer gemakkelijk in het hele korps implementeren. Je moet niet weer een massieve operatie in het hele korps willen doorvoeren. Ik denk dat iedereen dan kopschuw wordt en dat kan ik goed begrijpen, ook gelet op wat u net zei over de veranderingsmoeheid. Maar mensen zijn niet veranderingsmoe als je ze gewoon meeneemt. Het zijn veranderingen die aansluiten op hun eigen ervaringen en dan zijn mensen niet veranderingsmoe.

Mevrouw Janssen:

Toen meneer Fijnaut aangaf een nieuwe strategie te willen, werd ik even nerveus. Maar hij gaf zelf ook aan dat het vooral om een dialoog gaat en dat we pas daarna nieuwe stukken zouden moeten schrijven. Ik denk dat wat er nu ligt een goede basis zou kunnen zijn voor een dialoog met de werkvloer. Ik begrijp ook dat je niet met iedereen tegelijk kunt praten. Het zou dan ook heel goed zijn om daar verschillende typen gebieden en districten voor te benaderen, dus niet alleen die grote gemeenten. Als

Limburger zou ik toch ook aandacht willen vragen voor wat meer rurale gebieden, want daar gebeuren ook dingen.

De heer **Van Dam** (CDA):

Voorzitter, ik heb het idee dat we een beetje naar het einde van deze rondetafel gaan en dat hoop ik eerlijk gezegd ook. Ik heb toch een klein punt van orde. Zoals wij net praatten over dit onderwerp, was misschien toch wat al te negatief getint. Ik wil nog even noemen dat dit gesprek volgens mij een onderdeel is van de andere gesprekken die wij als commissie nog gaan voeren. Wij hebben nog geeneens een beleidsreactie van de Minister en dit is eigenlijk een voorafgaand gesprek. Maar ik denk dat wij als commissie wellicht ook nog met politiemensen hierover gaan praten. Wij hebben nog niet besloten om dat te doen, maar ik denk dat anders de indruk zou kunnen ontstaan bij de mensen die hiernaar kijken, dat dit hét gesprek is van de Kamer over evaluatie van de Politiewet. Ik wilde dat beeld, misschien geheel ten onrechte, in ieder geval even bijvullen, want het is eerder de opmaat naar die gesprekken.

De **voorzitter**:

We nemen nota van die opmerking. En wat de tijd betreft: als voorzitter zie ik dat het tot 16.30 uur is. Zolang u vragen heeft, ga ik door tot 16.30 uur. In dat kader geef ik het woord aan mevrouw Den Boer.

Mevrouw **Den Boer** (D66):

Ik doe een poging om het allemaal iets concreter te maken, ook al hebben we de kabinetsreactie nog niet. Maar om ons als politici al op volle toeren te doen draaien op dit belangrijke dossier voor deze belangrijke organisatie, vraag ik welke concrete punten u weggelegd ziet voor de politiek. Dan denk ik natuurlijk eventjes aan ons als Tweede Kamer. Waar zijn we aan zet? Hoe zijn we aan zet? Ik geloof heel erg in experimenteerruimte. De regio's zouden alvast aan de slag kunnen. Maar ik ben altijd een beetje bang voor differentiatie. Ik zie de politie vaak ook al in de dag van morgen leven: zodra je maar een knip doet, gaat de politie al in de actiestand staan, dan doen ze het al, zonder dat de dingen goed uitgeteerd, beproefd of politiek geaccordeerd zijn. Ik vraag me af hoe u dat dynamische proces ziet.

De **voorzitter**:

Dat vraagt u aan beiden? Dat is zo, dan begin ik bij doctor Janssen.

Mevrouw **Janssen**:

Ik ga erover nadenken.

De **voorzitter**:

Oké, dan begin ik bij professor Fijnaut. Die heeft ervaring met dingen zeggen tot nu toe.

De heer **Fijnaut**:

Ik denk dat het wel heel belangrijk is dat we alles wat er nu aan rapporten ligt, niet alleen van deze commissie maar ook uit andere bronnen, bij elkaar brengen en tot een zekere, bevattelijke synthese brengen om te zien wat er gebeuren moet. Dat kan voor een stukje misschien wel zitten in het anders implementeren van de Politiewet en misschien ook in wijzigingen op onderdelen. Maar we moeten vooral ook kijken hoe die Politiewet tot nu toe is aangewend en wat daarmee moet gebeuren. Ik denk dat dat het voornaamste is. Dingen moeten niet los van elkaar gebeuren, maar op een coherente consistente manier, deels vanuit de onderzoeken die er liggen en deels vanuit de gesprekken die gevoerd worden, zeker ook met de politiemensen zelf. Ik bedoel dan echt wel politiemensen van alle rangen en onderdelen.

Mevrouw **Janssen**:

Inderdaad dat laatste: de organisatie moet er op verschillende niveaus bij betrokken worden. Persoonlijk denk ik ook dat het heel erg belangrijk is dat de politiek vragen over het korps blijft stellen die beheersmatige aspecten overstijgen. Waartoe zijn wij op aarde; en dan niet per se vanaf de zeventiende eeuw? Het gaat mij om de essentiële vraag wat de taak van de politie is. Waarom is de politie er? Dat spreekt de werkvloer aan. Ze willen horen wat van hen verwacht wordt en waar zij in de samenleving staan. Daarin hebben politici een agenderende taak. Het is heel belangrijk dat we die vragen steeds terug laten komen.

Mevrouw **Buitenweg** (GroenLinks):

Mag ik daar dan een vraag over stellen? Vindt u dat die taak in de loop van de jaren wezenlijk veranderd is en misschien niet op de wijze waarop u denkt dat de taak van de politie zou moeten zijn?

Mevrouw **Janssen**:

Ik weet niet of die taak wat dat betreft wezenlijk veranderd is. Je ziet dat er sinds het nieuwe public management maatschappijbreed anders naar veiligheidszorg gekeken wordt. Is veiligheidszorg het recht op veiligheid of is het een commodity, een goed of iets voor de happy few? Dat zijn natuurlijk heel fundamentele vragen. Ik heb daar persoonlijk zeker een antwoord op. Ik ben niet iemand die in termen van commodity's denkt. Ik maak ook geen producten. Ik denk dat elke burger recht heeft op een degelijke veiligheidszorg en ik wens zelf ook op die manier – en nu spreek ik op persoonlijke titel – naar mijn eigen werk en naar dat van mijn collega's te kijken.

De **voorzitter**:

Dat leidt nog tot een reactie van de heer Van Dam. En dan wil ik echt richting een afronding.

De heer **Van Dam** (CDA):

Als dit de apotheosevraag is dan zal ik daar eens echt goed voor gaan zitten. De vraag van mevrouw Buitenweg leidt bij mij tot een vraag die ik in eerste instantie niet gesteld heb. Die gaat over het karakter van de Nederlandse politie. Wij komen uit Politie in Verandering in de jaren zeventig en tachtig, de maatschappelijk verbonden politie. Er zijn ook mensen die zeggen: nee, wij leven inmiddels in een nieuwe eeuw en we hebben gewoon een politie nodig die meer handhavend is. Dan laten we het maatschappelijke verhaal meer over aan de boa's, de toezichthouders, de wijkteams enzovoort. Ik heb toch een vraag aan u beiden. Vindt u dat onze Nederlandse maatschappelijk verbonden politie in dat opzicht iets is wat we achter ons zouden kunnen laten, zodat we in een nieuwe wereld komen te leven? Ik heb een donkerbruin vermoeden wat de heer Fijnaut vindt, gelet op zijn eerdere opmerkingen. Maar ik stel de vraag toch even specifiek. Wat voor karakter van politie hebben wij de komende tijd nodig?

De **voorzitter**:

Dit is een vrij fundamentele vraag, maar ik wil u toch vragen om die enigszins beperkt te beantwoorden. Professor Fijnaut.

De heer **Fijnaut**:

Dit is eigenlijk een eenvoudige vraag, maar de beantwoording wordt ingewikkeld. De maatschappelijke betrokkenheid van de Nederlandse politie kun je aan de ene kant wel vertalen naar het grondniveau van de woonwijken en van de centra in de steden, maar die betrokkenheid moet in onze hooggeorganiseerde samenleving natuurlijk ook op heel andere niveaus georganiseerd zijn. In deze tijd zou het niet mogelijk zijn dat we een nationale politie hebben die zich helemaal zou hebben ingegraven in

het horizontale vlak in wijken en districten. Als je kijkt hoe hooggeorganiseerd onze samenleving is, industrieel, commercieel en infrastructureel gezien, dan is het erg belangrijk dat de politie ook op die niveaus en in die segmenten van de Nederlandse samenleving aanwezig is. Dat lijkt me ontzettend belangrijk. Neem de Rotterdamse haven. Daar lopen nu ook weer onderzoeken. Je moet een nationale politie hebben die ook in zo'n hooggeorganiseerde, bijna ontmenselijke havenbedrijven wel de verbondenheid met de samenleving tot uitdrukking brengt. Maar hetzelfde is waar als het gaat om de retail in Nederland, die te kampen heeft met overvallen, berovingen of grootschalige inbraken, eventueel met geweld. Het is zeer belangrijk dat de politie met die sectoren in de Nederlandse samenleving nauwe verbindingen heeft. Je kunt dit dus niet weer mono definiëren. De maatschappelijke betrokkenheid moet echt wel in de diversiteit van de Nederlandse samenleving tot uitdrukking komen. Maar als je kijkt naar het geheel, neemt dat niet weg dat je moet zorgen dat de politie vanaf de gronddimensie, de horizontale dimensie in het platte vlak bijna – zonder daar neerbuigend over te doen – tot en met de hogere niveaus wel aanwezig is. Dat kun je eigenlijk alleen met een nationale politie bereiken.

Mevrouw Janssen:

Ik zou het persoonlijk erg jammer vinden als we de politie zouden uitkleden tot een strikt handhavende organisatie. De heer Fijnaut gaf net een mooi voorbeeld over de haven. Ik zou daar een andersoortig voorbeeld tegenover willen stellen over geweld en afhankelijkheidsrelaties. Dat zal u niet verbazen. Ik zie daar heel erg de tendens, ook binnen de politie, van krachten die denken: laat dat maar fijn aan de gemeente over, want dat is geen politiewerk. Ik denk dat juist daar absoluut gehandhaafd moet worden. Maar we hebben ook een aandeel in de preventie van geweld. Ik zie dat dat onder druk komt te staan, want er is in ieder geval verschil van opvatting over hoe de taak van de politie zou moeten zijn bij de aanpak van dat soort vormen van geweld. Wat ik de grote kracht van de politie vind – en dat zorgt deels ook voor problemen bij de politie – is dat de politie voor elke burger herkenbaar is. De politie is 24/7 bereikbaar, mits er nog een bureau is, maar in ieder geval online. Daardoor is de politie makkelijk te bereiken voor burgers in nood. Ik zou het heel jammer vinden als wij ons terug zouden trekken op een aantal taken en de grote hand die we de burger kunnen reiken, zouden verkleinen. Het versmallen van het takenpakket vind ik echt een gemiste kans en ook een verschraling van de politie.

De voorzitter:

Dank u wel. Dit lijkt me een mooie gelegenheid om het rondetafelgesprek af te ronden. Hartelijk dank aan professor Fijnaut en doctor Janssen. Dank allemaal voor uw uithoudingsvermogen. Een aangename dag nog!

Sluiting 16.26 uur.